

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi (AMK)

Toiminnalliset menetelmät

2016

Rami Hollmérus & Valtteri Liimula

ITSENÄINEN JA RYHMÄVETOINEN SEIKKAILUTOIMINTA

– Turun NMKY:n toiminnan puitteissa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi AMK | Toiminnalliset menetelmät

Kevät 2016 | 62 sivua

Ohjaaja – Outi Linnossuo

Rami Holmérus & Valtteri Liimula

ITSENÄINEN JA RYHMÄVETOINEN SEIKKAILUTOIMINTA

Teimme opinnäytetyömme Turun nuorten miesten kristilliselle yhdistykselle pyrkimyksenämme tukea heidän jäseniensä seikkailutoimintaa kehittämällä siihen uusia työkaluja tai menetelmiä. Itsenäisesti tai osallistaen toteutettu seikkailutoiminta on seikkailukasvatukselliseen viitekehykseen viitaten psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti kehittävää toimintaa ja näiden vaikutusten lisääminen on lähtökohtaisena pyrkimyksenä Turun NMKY:n seikkailutoiminnassa ja kehittämässämme ratkaisussa. Perustimme sekä seikkailutoimintaa, että kehittämistoimintaa tukemaan seikkailuryhmä Retkiriitin, jonka toiminnan pohjalta kehitimme tuotostamme. Opinnäytetyön varsinainen tuotos on Turun NMKY:lle suunnattu seikkailutoiminnan järjestämisen opas, joka ensisijaisesti tukee Turun NMKY:n resurssien hyödyntämistä osana itsenäisesti toteutettua seikkailutoimintaa.

ASIASANAT:

Sosiaalipedagogiikka, elämyspedagogiikka, seikkailukasvatus, kokemuksellinen oppiminen, voimaantuminen, sosiokulttuurinen innostaminen, NMKY.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Activating methods in Social Services

Spring 2016 | 62 pages

Instructor – Outi Linnossuo

Rami Hollmérus & Valtteri Liimula

SELF-SUFFICIENT GROUP BASED ADVENTURE ACTIVITIES

We made our thesis as a development project for a local YMCA in Turku. Our goal was to support their members and any other YMCA actives chances to participate and to be active in adventure sports by developing new tools and methods to facilitate such activities. With the increase in adventure sports we aim to give these people better chances for physical, psychological and social development, which in the context of adventure education seems to be evident in individually made adventures and adventures with high inclusion. To facilitate both the adventure activities as well as our development project we started an adventure group called Retkiriitti and in fact most of our work is based on the groups activities. The actual product of our development project is a guide aimed specially for the local YMCA in Turku, which primarily functions as a means for our target group to take better advantage of the resources the YMCA has to offer for adventure activities.

KEYWORDS:

Social pedagogy, experiential education, adventure education, experiential learning, empowerment, sociocultural animation, YMCA.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TIETOPERUSTA	8
2.1 Sosiaalipedagogiikka	8
2.2 Seikkailukasvatus	15
2.3 Ryhmät ja niiden ohjaaminen	20
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	28
3.1 Koulutusryhmistä	28
3.2 Tarkemmin yhteistyöstä	31
4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ JA MENETELMÄT SIIHEN VASTAAMISEEN	33
4.1 Kehittämistehtävä	33
4.2 Hankkeen kehittämisen menetelmät	34
4.3 Kehittämismallit sovitettuna opinnäytetyöprosessiin	35
5 PROSESSIN KUVAUS, ELI MITEN OPAS TOTEUTETTIIN	41
5.1 Aloitusvaihe ja Suunnitteluvaihe	41
5.2 Esivaihe ja työstövaihe - Työskentelyn aloittaminen kentällä	45
5.3 Viimeistelyvaihe	54
6 SEIKKAILUOPAS	56
6.1 Tuotoksen kuvaus	56
6.2 Lopputuloksen arviointi	57
7 POHDINTA	60
LÄHTEET	63

LIITTEET

- Liite 1. Runko palautteen keräämiseen
- Liite 2. Seikkailuopas

KUVIOT

Kuvio 1 Kokemuksellisen oppimisen kehä (Keskinen 2015, 16).

12

1 JOHDANTO

Me opinnäytetyön kirjoittajat, Valtteri Liimula ja Rami Hollméus, olemme toiminnallisiin menetelmiin suuntautuvia sosionomeja joilla on merkittävä kiinnostus seikkailukasvatukseen ja seikkailutoimintaan. Halusimme opinnäytetyöllämme toteuttaa omaa toimintaa ja syventää osaamistamme seikkailutoiminnan parissa.

Opinnäytetyömme toteutui kehittämisprojektina Turun NMKY:lle. Tavoitteemme oli kehittää menetelmiä tai työkaluja seikkailutoiminnan lisäämiseen toiminnassa. Pyrkimyksenä oli juurruttaa toiminnassa olevia nuoria, hyödyntää NMKY:n laajoja resursseja ja keventää seikkailutoiminnan aiheuttamaa kuormitusta NMKY:n nuorisotoiminnan työntekijöille.

Perustimme kehittämistoiminnan ja seikkailutoiminnan tueksi seikkailuryhmä Retkiriitin, jonka toimintaan suuri osa kehittämistyöstämme perustuu. Retkiriitti on avoin nuorille ja nuorille aikuisille suunnattu seikkailuryhmä, jonka pyrkimys on itsenäisesti ideoida, suunnitella ja toteuttaa seikkailutoimintaan itselleen ja muille. Kehittämistyöhön liittyen harrastimme ryhmän kanssa runsaasti seikkailutoimintaa kesällä 2015 ja me kirjoittajat yhdessä ryhmän kanssa pyrimme tuona aikana löytämään kehittämisen tarpeita ja välineitä toiminnasta samalla nautiskellen. Retkiriitin aktiivit osallistuivat monella tavalla Opinnäytetyön tuotoksen ideointiin, sisällön ja tiedon tuottamiseen, sekä arviointiin ja kehittämiseen.

Varsinainen opinnäytetyömme tuotos on seikkailutoiminnan opas, jonka ensisijainen tehtävä on tukea Turun NMKY:n resurssien hyödyntämistä itsenäisesti toteutetuissa seikkailutoiminnoissa. Resursseista erityisesti välineet ja asiantuntemus ovat merkittävässä roolissa. Opas antaa ohjeita seikkailutoiminnan ideointiin, selkeän ja kattavan kirjallisen suunnitelman tekoon ja NMKY:n resurssien hyödyntämis- ja lainaamiskäytäntöihin. Opas täydentää nuorten NMKY:n koulutusten kautta saamaansa osaamista erityisesti toiminnan järjestämisen ja ohjaamisen osalta. Samalla se tarjoaa laajemmat mahdollisuudet tämän osaamisen itsenäiseen soveltamiseen sekä edistää yhdistyksen jäsenpitoa.

Työmme perustuu seikkailukasvatuksen ja ryhmätoiminnan teorioihin. Tietope-
rustaamme viitaten uskomme seikkailutoiminnan varsinkin itsenäisesti tai voi-
makkaasti osallistaen toteutettuna antaa hyviä mahdollisuuksia toimijoiden fyysi-
seen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun ja kehitykseen. Se sopii täydellisesti
NMKY:n pyrkimyksiin, joita ovat muun muassa kokonaisvaltaisen kasvun ja kehi-
tyksen tukeminen, sekä nuorten voimaannuttaminen. Tästä syystä koemme
työmme olevan tärkeässä asemassa, ei pelkästään NMKY:n toiminnan kehittä-
jänä, vaan myös nuorten ja nuorten aikuisten elämänlaatua parantavana tekijänä.

2 TIETOPERUSTA

2.1 Sosiaalipedagogiikka

Valitsimme toimintamme yhdeksi selkeäksi viitekehyyksi sosiaalipedagogiikan. Valinta oli melko itsestään selvä, sillä toimeksiantomme oli sisällöltään vahvasti seikkailukasvatuspainotteista ja seikkailukasvatus on oleellisesti sosiaalipedagogista toimintaa. Lisäksi tarvitsimme keinoja, joilla tuotoksemme saisi mahdollisimman hyvin juurrutettua toimeksiantajan toimintakulttuuriin. Lähdekirjallisuuteen tutustumisen jälkeen koimme sosiaalipedagogiikan tarjoavan myös tähän ratkaisuja. Tässä kappaleessa keskitymme kuvailemaan sosiaalipedagogiikkaa ja siihen liittyviä opinnäytetyömme kannalta oleellisia osa-alueita. Tavoitteena on antaa selkeä kuva toimintamme viitekehyyksestä, jotta toiminnan kuvaileminen ja valintojen perustelu olisi helpompaa.

Kappale alkaa yleiskuvauksella sosiaalipedagogiikasta. Siinä avataan hieman mitä se on ja mitä erityispiirteitä sosiaalipedagogisessa ajattelussa on. Tämän jälkeen avaamme voimaantumisen käsitteenä olennaisena osana viitekehystä. Kokemuksellista oppimista käsittelemme sosiaalipedagogisena menetelmänä siihen olennaisesti liittyvine osa-alueineen. Voimaantuminen ja kokemuksellinen oppiminen toimii pohjana elämyspedagogiikan selittämiseksi. Tässä osiossa keskitymme elämyspedagogiikan yleisempään kuvaukseen. Tämä toimii pohjana seikkailukasvatuksen kuvailulle myöhemmin raportissa. Kuvailemme myös sosio-kulttuurista innostamista, jolla on olennainen rooli toimintamme juurruttamisessa. Lopuksi pohdimme lyhyesti, kuinka sosiaalipedagogiikka ja sen osa-alueet näkyvät toimeksiantajan toiminnan sisällöissä ja tavoitteissa.

Mitä sosiaalipedagogiikka on

Sosiaalipedagogiikka perustuu näkemykseen kasvun sosiaalisesta luonteesta. Yksilö ei ikinä kasva yksinään tyhjiössä, vaan on aina osa erilaisia ryhmiä ja yhteisöjä. Jo kuuluminen näihin yhteisöihin vaikuttaa paljon persoonallisuuden ja

identiteetin kehittymiseen, puhumattakaan kaikista yhteisön sisäisistä sosiaalisista suhteista. Ihmiseen kokonaisuutena kuuluu väkisinkin sosiaalinen puoli. Kimmo Keskisen (Keskinen 2015, 17) sanoin ”Sosiaalipedagogiikan yksi keskeinen oivallus on, että yhteisössä piilee suuri kasvatuksellinen voima”. Tämän vuoksi sosiaalipedagogiikka on yhdistelmä kasvatustieteellistä ja yhteiskuntatieteellistä näkökulmaa. Kasvatustieteellinen puoli keskittyy yksilön kasvun tukemiseen ja edistämiseen kun taas yhteiskuntatieteellinen puoli ottaa huomioon sosiaalisen ympäristön vaikutuksen kasvuun. Sosiaalipedagogiikka tarkastelee kasvatusta ja kehitystä siis yksilön ja tähän vaikuttavan ympäristön kokonaisuutena. Se tarkastelee kasvua siis erityisesti sosiaalisena ilmiönä.

Kasvun tarkastelun lisäksi sosiaalipedagogiikassa keskitytään paljon myös kasvatuksen tarkasteluun. Kasvu ja kasvatusta nähdään sosiaalipedagogiikassa koko elämän läpi jatkuvana pedagogisena toimintana. Kasvua tapahtuu jatkuvasti yksilön ollessa jäsenenä erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä. Sosiaalipedagogiikka keskittyykin yksilön kasvun tukemiseen yhteisöjen ja ryhmien kautta. Samalla se keskittyy tukemaan yksilön osallisuutta osana yhteisöä fokuksen ollessa omaehtoisen toimintakyvyn sekä tasapainoisen yhteiselämän vahvistamisessa sekä tähän soveltuvien keinojen tarkastelussa. Samalla siinä tutkitaan myös syrjäytymistä ja eriarvoisuutta sekä keinoja näiden ehkäisemiseen sekä lievittämiseen. (sosiaalipedagogiikka.fi).

Sosiaalipedagogiikka ei ole kuitenkaan pelkkä tapa tarkastella yksilöä ja tämän kehitystä. Sen lisäksi että sosiaalipedagogiikka on ajattelua, se on myös toimintaa. Sosiaalipedagoginen toiminta voidaan jakaa yleiseen kasvuun tukevaan toimintaan sekä erityiseen kasvatukselliseen työhön, joka on luonteeltaan nimenomaan sosiaalista. Ero näissä on kohderyhmässä sekä myös itse toiminnassa. Kasvuun tukeva toiminta on luonteeltaan enemmän ongelmia ennalta ehkäisevää ja sen piiriin kuuluu usein kaikki ongelmiin tai ongelmattomuuteen katsomatta. Erityinen kasvatuksellinen työ puolestaan on enemmän ongelmia ratkaisevaa, reaktiivisempaa. Tämän työn tarve voi liittyä mihin vain ongelmiin, usein esimerkiksi syrjäytymiseen tai päihdeongelmiin. Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena

on tukea yksilön osallisuutta yhteisöihinsä ja tällä tavalla ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä sekä luoda kokemusta mahdollisuudesta itse vaikuttaa omaan elämäänsä. (sosiaalipedagogiikka.fi). Sosiaalipedagoginen toiminta vahvistaa yksilön kasvua tukevia tekijöitä ja samalla pyrkii vapauttamaan kasvua haittaavista tai tukahduttavista tekijöistä. Sosiaalipedagogiikassa voidaan työskennellä monilla tasoilla: yksilön itsensä, tämän perheen tai vaikkapa hänelle merkittävien ryhmien tai yhteisöjen kanssa.

Voimaantuminen

Voimaantuminen on sosiaalipedagogiikkaan olennaisesti liittyvä käsite. Voimaantumisessa on kyse siitä, että ihminen teon tai toiminnan seurauksena kokee kehittyneensä tavoitteiden asettamisessa sekä niiden saavuttamisessa. Tämä vaikuttaa myös suoraan kokemukseen omaan elämään vaikuttamisesta: voimaantuminen voimistaa uskoa omaan elämänhallintaan ja tulevaisuudenuskoon. Tämä puolestaan parantaa yksilön itsetuntoa ja varmuutta jokapäiväisissä tilanteissa sekä voimistaa myös vastoinikäymisten sietokykyä. Voimaantumisen seurauksena yksilö kokee kykenevänsä vaikuttamaan itse omaan elämäänsä siinä ympäristössä jossa hän elää. Voimaantumista on kuitenkin vaikea, ellei mahdoton mitata. Tämä johtuu siitä, että jokainen ihminen voimaantuu itse omalla tavallaan juuri omassa ympäristössään. Tämän vuoksi voimaantuminen näkyy jokaisessa yksilössä eri tavalla vaihdellen niin voimakkuudelta kuin ominaisuuksilta (Siitonen 1999, 92.).

Juha Siitonen (1999) on tutkinut ja hahmotellut voimaantumisen käsitettä väitöskirjassaan. Eräs olennaisimpia voimaantumiseen liittyviä asioita on, että se lähtee aina yksilöstä itsestään. Tämä tarkoittaa siis sitä, että voimaa on täysin mahdotonta antaa toiselle suoraan. (Siitonen 1999, 91). Voimaantumista ja voimaannuttamista käsiteltäessä on siis erityisen oleellista pohtia niitä keinoja, joilla yksilön omaa voimaantumista voidaan tukea. Sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä on otettava huomioon myös se, että ihminen on aina osa ympäristöään. Ympäristöön vaikuttamalla voidaan luoda voimaantumiselle otollisemmat olosuhteet,

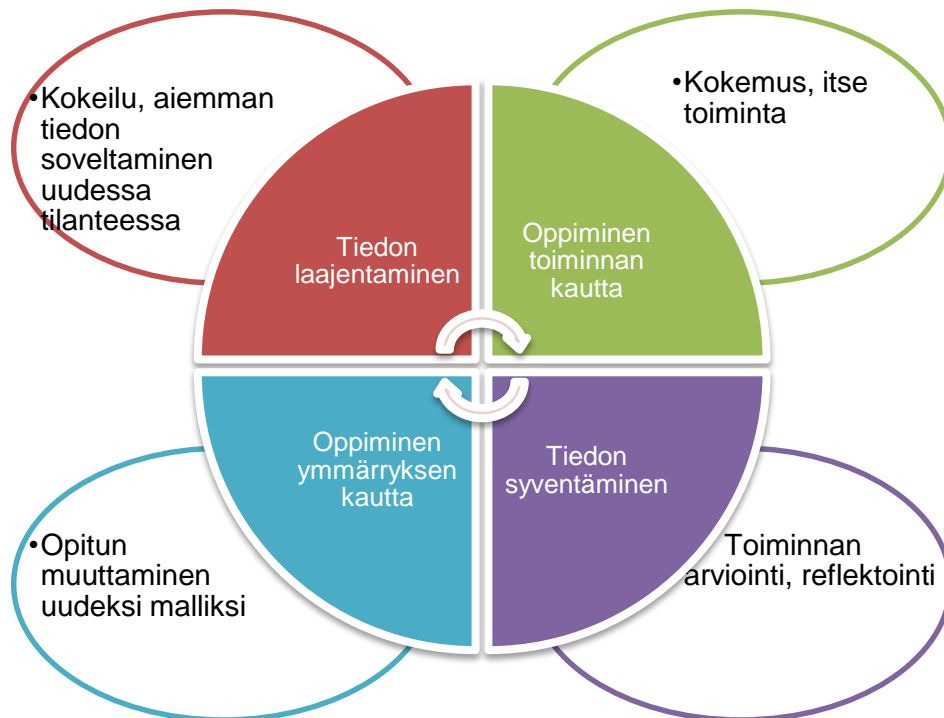
mutta myös yksilön oma voimaantuminen osaltaan vaikuttaa muiden ryhmässä olevien ympäristöön ja siten mahdollisuuksiin voimaantua. Voimaannuttaminen on siis nimenomaan vain mahdollistamista. (Siitonen 1999, 92). Sosiaalipedagogisesti ajatellen ryhmän ohjauksessa on todella tärkeää antaa ryhmäläisille voimaantumista edistäviä haasteita ja kokemuksia, sillä jokainen yksittäisen ryhmäläisen voimaantumisen kokemus osaltaan voimaannuttaa koko ryhmää.

Voimaantuminen on siis yksilön oma ja henkilökohtainen prosessi. Ryhmän ohjaaja voi valinnoillaan ja menetelmillään tehdä voimaantumisen helpommaksi, mutta prosessi lähtee aina yksilöstä itsestään. Voimaantumisen todennäköisyyteen vaikuttaa kuitenkin paljon ympäristön olosuhteet, joihin ryhmänohjaaja voi vaikuttaa. Muun muassa valinnanvapaus ryhmässä sekä turvallinen ilmapiiri ovat voimaantumista edistäviä ominaisuuksia ryhmässä, joita ryhmänohjaajan olisi erityisen tärkeää vaalia ja edistää. (Siitonen 1999, 93). Ryhmään tutustuminen, ryhmäläisten osallistaminen päätösten teossa ja kaikenlainen mukava yhdessä tekeminen osaltaan edistää näitä ryhmän ominaisuuksia. Näiden lisäksi olennaista on asioiden pohtiminen yhdessä ja yksin, eli reflektointi. Ryhmässä reflektointi tapahtuu helpoiten toiminnan loppupurkuna, rohkaisten samalla myös henkilökohtaiseen reflektointiin.

Kokemuksellinen oppiminen

Elämyspedagogiikka ja sen seikkailukasvatus sen osa-alueena perustuvat oleellisesti kokemukselliseen oppimiseen. David Kolb on kehittänyt yleisesti hyväksytyn ja paljon kopioidun kokemuksellisen oppimisen kehämallin jo vuonna 1984. Keskinen (2015, 17) kuvaa kokemuksellista oppimista hyvin toteamalla sen olevan tekemällä oppimista reflektoiden. Mallin mukaisesti kokemuksellinen oppiminen lähtee uudesta tilanteesta. Oppija kokeilee tähän haasteeseen aiemmin oppimiaan malleja. Osa näistä kokeiluista toimii ja soveltuu paremmin ja osa huonommin. Tässä vaiheessa oppija refleктоimalla tutkii mikä kokeiluista menetelmistä oli paras ja minkä vuoksi. Tämä johtaa oivaltamiseen, jolloin oppiminen tapahtuu ymmärryksen kautta ja oppijalle muodostuu uusi sovellettavissa oleva

malli. Myöhemmissä haasteissa oppija voi soveltaa tätä uutta malliaan. (Keskinen 2015, 16-17). Ryhmää ohjattaessa on tärkeää tiedostaa kokemuksellisen oppimisen kehä, sillä sen avulla toiminnan voi räätälöidä rakenteeltaan ja sisällöltään oppimista ja oivaltamista tukevaksi. Kokemuksellisen oppimisen voidaan katsoa olevan myös merkittävä osa sosiaalipedagogista toimintaa ja siihen hyvin soveltuva työväline.

Kuvio 1 Kokemuksellisen oppimisen kehä (Keskinen 2015, 16).

Elämyspedagogiikka

Yksi sosiaalipedagogiikan sovellusalue on elämyspedagogiikka. Elämyspedagogiikassa korostetaan yksilön omia kasvuprosesseja ja tätä kautta myös voimaantumista. Samaan aikaan pidetään kuitenkin mielessä, että oppiminen ja kasvaminen tapahtuvat sosiaalipedagogisten periaatteiden mukaisesti aina vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Eriyispiirteenä elämyspedagogiikassa on erilaisten elämysten ja haasteiden kohtaaminen yhdessä ryhmänä. Tavoitteena on antaa ryhmälle mielekästä ja sopivan haastavaa tekemistä, jossa kokemuksellinen oppiminen sekä voimaantuminen mahdollistuu. (Keskinen 2015, 16-18).

Elämyspedagogiikka on aina tietoista ja tavoitteellista toimintaa. Sillä on todella paljon päällekkäisyyksiä seikkailukasvatuksen kanssa ja monesti näitä käsitteitä on lähes mahdoton erottaa toisistaan. Elämyspedagogiikkaan sekä seikkailukasvatukselliseen toimintaan kuuluu neljä osa-aluetta: ryhmäyttävä ja osallistumista edistävä toiminta, koko ryhmää ja sen yhteistoimintaa haastava toiminta, yksilöitä itseään haastava toiminta sekä kaikenlaiset erityistaidot, kuten esimerkiksi kiipeily tai melonta. Näihin toiminnan eri osa-alueisiin ryhmäläiset tarvitsevat sekä kovia teknisiä taitoja, pehmeämpiä organisointitaitoja sekä metataitoja, kuten johtaminen tai ryhmässä sen jäsenenä toimiminen. Haasteellinen ja mielekäs toiminta antaa ohjattaville mahdollisuuden huomata ja arvioida toimintatapojaan erilaisissa tilanteissa. Ryhmä on yksilölle peili, joka helpottaa reflektointia hänen saadessaan siltä palautetta omasta toiminnastaan ryhmässä. (Keskinen 2015, 18).

Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurinen innostaminen on karkeasti määriteltynä sellaista ammatillista toimintaa, jonka tieteellisenä perustana on sosiaalipedagogiikka. Näillä on kuitenkin selkeä ero siinä, että sosiaalipedagogiikka on selkeästi tiedettä, kun taas sosiokulttuurinen innostaminen on enemmänkin juuri ammatillista toimintaa. Sosiokulttuurisen innostamisen voi tästä huolimatta kuitenkin katsoa selkeästi kuuluvan sosiaalipedagogiikkaan juurikin edellä mainitun tieteellisen perustan vuoksi. Ensimmäiseksi innostaminen on noussut esille käsitteenä toisen maailmansodan aikaisen natsimiehityksen jälkeisen Ranskan kulttuurisen ja humanistisen uudelleenrakentamisen yhteydessä. Ammatillisemmaksi toiminnaksi se kehittyi myöhemmin vapaaehtoistyön pohjalta Euroopassa, Kanadassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Erityseen asemaan sosiokulttuurinen innostaminen on noussut Espanjassa. Se onkin espanjalaisen sosiaalipedagogiikan yksi vahvimpia sovellusalueita. (Hämäläinen&Kurki 1997, 196-197.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on syntynyt vastaukseksi yhteiskuntien kriisiin. Innostaminen sopii erityisen hyvin juuri jälkiteollisen yhteiskunnan tarpeisiin. Se on syntynyt innostamaan ja motivoimaan ihmisiä tarkkailemaan ympäristöään ja

havaitsemaan siitä löytyvät epäkohdat sekä saamaan ihmiset tekemään jotain näiden epäkohtien korjaamiseksi. Sillä pyritään saamaan ihmiset tietoiseksi siitä mitkä arvot ja asenteet edesauttavat yhteisöjä ja ryhmiä sekä niissä elämissä mahdollisimman paljon. (Hämäläinen&Kurki 1997, 199.)

Sosiokulttuurista innostamista on monissa eri muodoissa räätälöitynä erilaisiin tavoitteisiin. Sosiokommunitaariset ohjelmat pyrkivät edistämään ihmisten yhteis-
eloa ja ratkaisemaan siihen liittyviä ongelmia. Sosioekonomiset ohjelmat puolestaan keskittyy parantamaan yhteisöjen materiaalista hyvinvointia ja sitä kautta koko yhteisön elämänlaatua. Sosiohumanitaariset ohjelmat suuntautuvat puolestaan kaikenlaisen rikollisen käyttäytymisen ehkäisemiseen ja korjaamiseen. Sosiaalis-kasvatukselliset ohjelmat keskittyvät juurikin kasvatuksen ja koulutuksen edistämiseen eri kohderyhmien parissa, tavoitteena persoonallinen ja yhteisöllinen kehitys. Antropologis-kulttuuriset ohjelmat keskittyvät edistämään kulttuurista identiteettiä. (Hämäläinen&Kurki 1997, 199.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on edistää namikalaista identiteettiä helpottamalla yhdistyksen toimintaan osallistumista sen jälkeen, kun yhdistyksen tarjoamat ohjatut koulutukset on käyty. Oppaamme avulla nuoret pystyvät itse hyödyntämään NMKY:n koulutuksissa opittuja taitojaan yhdistyksen resursseilla. Näin jäsenpiidollinen tavoite täyttyy, mutta samalla toiminta edistää myös namikalaisen identiteetin ja arvomaailman kehittymistä ja leviämistä.

Sosiaalipedagogiikka oman toimintamme viitekehyksenä

Toimeksiantajana olevan Turun NMKY:n toiminta perustuu niin kutsutulle kolmio-periaatteelle. Tämän periaatteen mukaisesti yksilön kehitys rakentuu fyysisestä, henkisestä ja hengellisestä kasvusta. Periaatteen mukaisesti kasvun ja kehityksen lisäksi myös hyvinvointi rakentuu näistä tekijöistä. Ihminen nähdään psyko-fyysisenä kokonaisuutena, jossa jokainen kokonaisuuden osa-alue vaikuttaa kokonaisuuteen. Sosiaalipedagogisesti tarkasteltuna toiminnassa on paljon sosiaalipedagogisia piirteitä, suurimpana yhtäläisyytenä ihmisen tarkastelu kokonaisu-

tena sekä kokonaisvaltainen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen. Toiminnan muodot tähtäävät yksilön voimaantumiseen kokemuksellisen oppimisen sekä elämyspedagogiikan keinoin. Lisäksi se pyrkii levittämään hyvinvointia sekä tietoa toimintansa olemassaolosta sosiokulttuurisen innostamisen keinoin.

2.2 Seikkailukasvatus

Toimeksiantajallamme Turun NMKY:llä on omassa toiminnassaan paljon seikkailullista sisältöä. Toiminnan tavoitteina on myös olla Namikan kolmioperiaatteen mukaisesti nuorten hyvinvointia edistävää. Kolmioperiaatteen mukaan toiminta kasvattaa ja kehittää nuoria niin fyysisesti, henkisesti kuin hengellisestikin. Tämän vuoksi seikkailukasvatuksen valitseminen toimintamme ensisijaiseksi menetelmäksi oli jo alusta pitäen itsestään selvää. Seikkailukasvatus on sosiaalipedagogista toimintaa, eli se huomioi nuoren kehityksessä ja hyvinvoinnin edistämisessä kaikki osa-alueet ja suhtautuu tähän ympäristön huomioiden. Valitsemiseen vaikutti merkittävästi myös se, että toimeksiantajalta löytyy paljon seikkailuosaamista sekä monipuoliseen seikkailutoimintaan tarvittavaa välineistöä.

Kappale alkaa elämyspedagogiikan määrittelyllä. Elämyspedagogiikka on oma alueensa sosiaalipedagogiikassa. Modernilla elämyspedagogiikalla alkaa olla jo melko pitkät perinteet, sillä Kurt Hahn on hahmotellut ja harjoittanut sitä jo 1900-luvun alulta asti. Elämyspedagogiikkaa avaamme erityisesti sen vuoksi, että se on erottamaton osa itse seikkailukasvatusta. Käsitteinä seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka ovat muutenkin hyvin päällekkäisiä. Elämyspedagogiikan käsitteilyn jälkeen siirrymme itse seikkailukasvatuksen sekä sen erityispiirteiden kuvaamiseen. Osiossa määritellään mitä on seikkailu, seikkailutoiminta, seikkailukasvatus ja käsitellään näiden eroavaisuuksia toisistaan. Lopuksi nostamme esiin oman toimintamme seikkailukasvatuksellisia erityispiirteitä ja kuvailemme seikkailukasvatuksellisten menetelmien käyttöä Retkiriitin toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa sekä osana seikkailuoppaan tekoprosessia.

Elämyspedagogiikka

Yksi sosiaalipedagogiikan sovellusalue on elämyspedagogiikka. Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus ovat käsitteinä hyvin päällekkäisiä. Seikkailukasvatuksen voi katsoa olevan elämyspedagogiikan sovellus, jossa toiminta on asetta haastavampaa. Elämyspedagogiikassa korostetaan yksilön omia kasvuprosesseja ja tätä kautta myös voimaantumista. Samaan aikaan pidetään kuitenkin mielessä, että oppiminen ja kasvaminen tapahtuvat sosiaalipedagogisten periaatteiden mukaisesti aina vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Eri-tyispiirteenä elämyspedagogiikassa on erilaisten elämysten ja haasteiden kohtaaminen yhdessä ryhmänä. Tavoitteena on antaa ryhmälle mielekästä ja sopivan haastavaa tekemistä, jossa kokemuksellinen oppiminen sekä voimaantuminen mahdollistuu. (Keskinen 2015, 16-18).

Elämyspedagogiikka on aina tietoista ja tavoitteellista toimintaa. Sillä on todella paljon päällekkäisyyksiä seikkailukasvatuksen kanssa ja monesti näitä käsitteitä on lähes mahdoton erottaa toisistaan. Elämyspedagogiikkaan sekä seikkailukasvatukselliseen toimintaan kuuluu neljä osa-aluetta: ryhmäyttävä ja osallistumista edistävä toiminta, koko ryhmää ja sen yhteistoimintaa haastava toiminta, yksilöitä itseään haastava toiminta sekä kaikenlaiset erityistaidot, kuten esimerkiksi kiipeily tai melonta. Näihin toiminnan eri osa-alueisiin ryhmäläiset tarvitsevat sekä kovia teknisiä taitoja, pehmeämpiä organisointitaitoja sekä metataitoja, kuten johtaminen tai ryhmässä sen jäsenenä toimiminen. (Keskinen 2015, 18).

Modernin elämyspedagogiikan kehittäjänä pidetään Kurt Hahnia. Hahn oli saksalainen pedagogi, joka näki yhteisöjen merkityksen yksilön kehitykselle. Hänen mukaansa yhteisön ja yhteiskunnan tärkein rooli on tukea ja mahdollistaa sen jäsenille oman potentiaalinsa saavuttaminen. Hänen mukaansa tärkein tehtävä kasvatuksella on saada yksilö itse haluamaan omaa kehittymistä, kasvua ja elämyksiä. Tunteiden koko skaala kuuluu elämään ja elämyksiin pelosta ja epävarmuudesta aina suurimpiin onnistumisen kokemuksiin. Kaikki tunteet ovat osa prosessia. Elämys on sitä voimakkaampi mitä enemmän siihen sisältyy yhdessä tekemistä ja onnistumista. (outwardbound.fi).

Hahnin pedagogiikan kasvatuksellisuuden voidaan katsoa koostuvan kolmesta selkeästi omasta osa-alueestaan: toiminnan suunnitelmallisuudesta, ajankäytön järjestelmällisyydestä ja ryhmäkurista sekä itse seikkailusta. Toiminnan suunnitelmallisuudella tarkoitetaan sitä, että ryhmä itse osallistuu toiminnan suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen mahdollisimman paljon, joka kehittää heidän mielikuvitustaan, organisointikykyjään sekä aloitteellisuutta. Ajankäytön järjestelmällisyys, sekä ennen kaikkea ryhmäkuri, pitää sisällään toiminnan fyysistä puolta, kuten taitojen harjoittelua, riskien arviointia, rohkeutta sekä vastuun ottamista omasta käytöksestä sekä muista ihmisistä. Varsinainen seikkailu antaa kokemuksia itsensä voittamisesta sekä antaa merkityksen kaikelle seikkailua tukevalle toiminnalle. (Keskinen 2015, 17-18).

Mitä seikkailukasvatus on?

Seikkailukasvatus on sosiaalipedagogiikkaan nojaava työote. Se on tavoitteellista toimintaa, jossa päämääränä on saattaa ohjattavat aidosti haastavaan tilanteeseen, josta he selviytyvät omin neuvoin ohjaajan varmistaessa että kaikki sujuu hyvin ja turvallisesti. Seikkailukasvatus yhdistää seikkailutoiminnalle ominaisen haasteellisen ja kokemuksellisen toiminnan sosiaalipedagogiseen ihmisläheiseen ja kasvattavaan viitekehykseen. Seikkailukasvatusta käytetään työmenetelmänä monilla eri kentillä nuorisotyöstä työhyvinvointitoiminnan kautta kuntoutukseen ja sopeutumisvalmennukseen. Seikkailukasvatuksen vahvuus on siinä, että se vie ohjattavat täysin uudenlaiseen ympäristöön, josta ryhmäläisillä on hyvin vähän aikaisempaa kokemusta. Tällä tavoin saadaan irti arjen rooleihin ja toimintamalleihin, jolloin ohjattaville mahdollistuu uusien toimintamallien rakentaminen puhtaalta pöydältä. (seikkailukasvatus.fi)

Simon Priest määrittelee seikkailukasvatuksen olevat mitä tahansa sellaista toimintaa, jonka lopputuloksesta ei ole etukäteen mitään varmuutta. Hänen mukaansa seikkailu on enemmänkin mielentila tai asenne kuin varsinaista toimintaa. Olennaista siinä on, että se on sisäsyntyistä, omasta motivaatiosta lähtevää. (Te-

lemäki 1997, 19). Kun seikkailija on toiminnassa kaikista riskeistä ja epävarmuudesta huolimatta mukana, omasta tahdostaan, on tämä erityisen otollinen mahdollisuus voimaantumiselle ja henkilökohtaiselle kasvulle.

Tärkein ero tavallisen seikkailutoiminnan ja seikkailukasvatuksellisen toiminnan välillä on seikkailukasvatukseen kuuluva elämysten ja kokemusten yhdessä reflektointi ja läpikäyminen, sekä toiminnan selkeä tavoitteellisuus. Sosiaalipedagogiikan mukaisesti seikkailukasvatuksessa muutoksen nähdään lähtevän ihmisestä itsestään. Yksilöllä on itsellään kyky kehittymiseen ja kasvamiseen ihmisenä. Elämysten yhdessä prosessoimisella pyritään maksimoimaan seikkailutilanteista oppiminen ja ihmisenä kasvamisen ja kehittyminen. Reflektointia kannattaa harrastaa ennen toimintaa, sen aikana ja vielä sen jälkeenkin, jotta osallistujat ovat tietoisia toimimisestaan ja tekemisistään ja pystyisivät asettamaan itselleen ja toiminnalleen tavoitteita. (Kivelä & Lempinen 2009, 20-27.)

Josef Koch on myös tehnyt määritelmiä seikkailukasvatukselle. Hänen mukaansa seikkailukasvatuksessa on kuusi selkeää elementtiä. Ensinnäkin seikkailu sijoittuu aina osallistujille uuteen ja vieraaseen ympäristöön. Ympäristö tulisi olla myös sopivan vaativa. Useimmiten tällainen ympäristö on luonto, mutta se ei ole välttämätöntä. Seikkailukasvatuksellisen toiminnan tulisi sisältää sellaista toimintaa, josta osallistujien on mahdollisimman vaikeaa kieltäytyä. Ryhmäläisille tulisi antaa aikaa henkiseen valmistautumiseen sekä toiminnan suunnitteluun ennen varsinaista toimintaa. Toiminnan tulisi myös olla Priestiä mukaillen yllätyksellistä. Seikkailu tapahtuu ryhmässä, joten on todella tärkeää että siihen liittyvät haasteet ja onnistumiset koetaan ryhmässä, jolloin omien roolien tarkastelu ja mahdollisesti muuttaminen mahdollistuu. Samalla ne antavat mahdollisuuden koko ryhmälle onnistua, jolloin ryhmä kantaa sen jokaista jäsentä. Lopuksi erityisen tärkeää on löytää tasapaino turvallisen toiminnan ja aidosti haastavan ja kehittävän seikkailun välillä. (Telemäki 1997, 19).

Seikkailukasvatuksessa on olennaista, että jokainen osallistuu omalla toiminnallaan ryhmän tavoitteiden määrittelyyn sekä niiden saavuttamiseen. Elämyspedagogiikan tavoin seikkailukasvatus kehittää ryhmäläisten kovia, lajitekniisiä taitoja,

pehmeitä toiminnan suunnittelu- ja organisointitaitoja sekä myös metataitoja, kuten ryhmän johtamista, sen jäsenenä toimimista sekä koko ryhmän ilmapiiriä kehittämistä. Seikkailukasvatuksessa yksilön henkilökohtainen kasvu tapahtuu voimaantumisen ja reflektoinnin kautta sellaisessa ympäristössä, jossa arkiset sosiaaliset roolit ja mallit eivät kahlitse ryhmäläisiä. Ohjaajan tehtävänä on antaa ryhmäläisille riittävän haastavia tehtäviä ja sekä mielekkäitä elämyksiä, jotta motivaatio toimintaan ja sitä kautta itsensä kehittämiseen ja kasvamiseen syntyisi ja säilyisi. (Keskinen 2015, 18).

Seikkailukasvatus omassa toiminnassamme

Omassa toiminnassamme seikkailukasvatus näkyy osallistujien mukaan ottamisena koko seikkailun prosessiin ideoinnista loppuun asti ja asioiden yhdessä läpikäymisellä ja käsittelemisellä. Tarkoitus on saavuttaa yhdessä kasvattavia elämyksiä ja käydä niistä ilmeneviä tunteita ja kokemuksia läpi ryhmänä. Ryhmän osallistuessa toiminnan kaikkiin vaiheisiin edellyttää onnistuminen ryhmältä perusteellista valmistautumista, tavoitteiden asettamista, tiedon hakemista ja yhteistyötä. Ohjaajina tuomme ryhmälle näkyviksi heidän tavoitteensa ryhmää näkemään kehittymisen ja oppimisen prosessinsa, sekä työstämään ja käymään läpi kokemuksia ja tunteita joita toiminta herättää.

Retkiriitin toiminnan ydinajatuksena oli alusta asti ryhmäläisten osallistaminen kaikkeen toimintaan suunnittelusta lähtien. Ryhmäläiset saivat itse päättää toiminnan sisällöistä, jolloin meidän roolimme ohjaajina oli nimenomaan ideoiden ruokkiminen, rohkaisu ja mahdollistaminen. Pidimme reflektoinnin mukana toiminnassa, alusta asti koko prosessin ajan, sosiaalipedagogisten periaatteiden mukaisesti. Suunnitteluvaiheessa pohdimme suunnittelun sujuvuutta ja siinä onnistumista, valmistelujen sisältöjä ja niiden tarkoituksenmukaisuutta sekä ylipäättään ryhmän toimintaa. Toiminnan aikana reflektimme itse toimintaa. Toiminnan jälkeen loppupurussa kävimme läpi koko prosessin ryhmänä pohtien onnistumisia ja vastoinkäymisiä. Samalla saimme arvokasta materiaalia oppaan sisällöksi.

Retkiriittiläiset osallistuivat jokainen aktiivisesti myös oppaan toteuttamiseen ideoiden siihen tarvittavia sisältöjä. Lisäksi heistä oli korvaamaton apu oikolukijoina ja ennen kaikkea oppaan sisällöllisen laadun varmistamisessa.

2.3 Ryhmät ja niiden ohjaaminen

Päädyimme opinnäytetyössämme kokeilemaan seikkailutoimintaa käytännössä avoimen testiryhmän avulla, minkä vuoksi ryhmänohjauksen teoriat ovat olleet merkittävässä roolissa työskentelymme pohjana. Testiryhmä toimi tässä mielessä työkaluna oppaan tuottamisessa ja nämä teoriat ovat helpottaneet ryhmän hyödyntämistä tässä tehtävässä ja auttaneet ymmärtämään sitä palautetta jota ryhmältä saimme. Ilman ryhmänohjauksen teorioita ryhmätoiminnan tulkitseminen niin, että siitä olisi merkittävää apua oppaan tuottamisessa, olisi ollut hyvin vaikeaa.

Luvussa käsitellään ryhmätoimintaa neljästä näkökulmasta. Ensimmäisessä osassa määritellään tarkemmin ryhmä ja käsitellään ryhmän merkitystä seikkailutoiminnassa. Toinen osio käsittelee ryhmän toiminnan perusedellytyksiä. Kolmannessa osassa käsitellään ryhmädynamiikkaa, jonka kautta ryhmän välisen vuorovaikutuksen edistyminen ja sisäinen toiminta voidaan käsittää ennustettavana ja vaikutettavissa olevana ilmiönä. Viimeinen osa käsittelee ryhmän tavoitteita ja tehtäviä, sekä kykyä saavuttaa niitä.

Ryhmä ja sen merkitys seikkailutoiminnassa

Sosiaalipsykologiassa ryhmän määritelmä on tarkempi kuin sen yleinen määritelmä satunnaisesta ihmismassasta. Sosiaalipsykologian kontekstissa oletetaan, että ennen kuin joukkoa ihmisiä voidaan kutsua ryhmäksi, tulee heillä olla vuorovaikutusta, yhteinen tavoite, tietyt säännöt ja tietty työnjako. Ryhmän koko on myös määritelty hieman tarkemmaksi, yleensä 2-20 henkeä, vaikka tarkat lukumäärät ovatkin suhteellisia. Ryhmässä on usein havaittavissa myös johtajuutta. (Niemi 2002, 16.)

Seikkailutoiminnassa ryhmä vastaa yleensä hyvin sosiaalipsykologian ryhmän käsitettä. Ryhmän koko on lähes poikkeuksetta sopiva, niissä on olemassa selkeää johtajuutta, ryhmä on vuorovaikutuksessa keskenään, sillä on yhteinen tavoite, tietyt säännöt ja tietty päämäärä. Määritelmän toteutumiseksi näiden ominaisuuksien ei tarvitse olla kaikkien tiedossa eikä myöskään sanallisesti tai kirjallisesti sovittuina. Kiinnostavaa tämä on siksi, että tällaiselle ryhmälle on määritelty monenlaisia ominaisuuksia, ryhmäilmiöitä. Tällaiset ryhmät käyttäytyvät tietyssä mielessä hyvinkin ennustettavasti ja näitä ominaisuuksia tiedostamalla voidaan ryhmän toimintaan vaikuttaa tavoitteellisesti.

Ryhmä on seikkailutoiminnassa usein elinehto. Seikkailutoiminnassa on usein läsnä jonkinasteinen vaara tai uhka jota voidaan merkittävästi pienentää toimimalla yhteistyössä. Lisäksi toiminta vaatii usein erityisosaamista, mitä kaikilta ryhmän jäseniltä ei välttämättä löytyisi riittävästi itseltään. Toisaalta seikkailutoimintaa harrastetaan usein myös tukemaan ryhmää ja sen toimintaa esimerkiksi työryhmien virkistystoimintana tai leiritoiminnan yhteydessä. Tällöin ryhmän olemassaolo ja toimivuus ovat ensisijaisia seikkailutoimintaan nähden, kun taas seikkailua varten muodostetussa ryhmässä ryhmä on olemassa seikkailua varten. Kummassakin tapauksessa ryhmä on kuitenkin väline, eikä itse tarkoitus ja kuten muitakin välineitä, myös ryhmiä kannattaa osata käyttää, jotta niistä saa eniten hyötyä irti. Etsiessämme käytännön kokemuksia seikkailutoiminnasta ryhmän kanssa pyrimme käyttämään sosiaalipsykologian oppeja ryhmätoiminnasta saadaksemme ryhmämme toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Ryhmän toiminnan ehdot ja edellytykset

Ryhmän toimintaan vaikuttaa monenlaiset tekijät. Ryhmällä on jo lähtötekijöisään tarkoitus, ympäristöön liittyviä ominaisuuksia ja ryhmäläisiin liittyviä ominaisuuksia, jotka vaikuttavat ryhmään.

Tarkoitus on ryhmän syy olla yhdessä, jota ilman ryhmän toiminta tuntuu merkityksettömältä. Esimerkiksi työryhmän tarkoitus on tehdä rahaa, rippikouluryhmän

on tarkoitus päästä ripiltä ja harrasteryhmän on tarkoitus luoda mielekäs ajanvietotapa. Jos ryhmältä riistetään tarkoitus, ryhmä oletettavasti hajoaa. Seikkailuryhmänkin tulee pitää mielessä miksi se on koossa.

Ympäristöön liittyvät tekijät kuvastavat ryhmän asemaa suhteessa muihin. Millainen fyysinen ja sosiaalinen asema ja ympäristö sillä on. NMKY:llä toimivalla seikkailuryhmällä on fyysisessä ympäristössään käytettävissä monta kokoontumistilaa, paljon varusteita ja erilaisia resursseja. Sosiaalisessa ympäristössään heihin suhtaudutaan lähtökohtaisesti suopeasti ja he voivat turvautua laajaan verkostoon jos tarvitsevat jotain. Ympäristö vaikuttaa merkittävästi ryhmän kykyyn toimia ja vaikuttaa.

Ryhmän jäseniin liittyvät tekijät kuvaavat kaikkea sitä mitä ryhmän jäsenet tuovat mukanaan ryhmään. Montako heitä on, millaisia ominaisuuksia ja resursseja he omaavat, miten he tuntevat toisensa ennalta jne. Yksittäisten ryhmäläisten suhtautuminen ryhmään voi vaihdella merkittävästi, ja jokaisella ryhmäläisellä on myös yhteisen tavoitteen lisäksi jokin oma henkilökohtainen tavoite joka vaikuttaa ryhmässä toimimiseen. Seikkailuryhmässä yhteinen tarkoitus voi olla elämyksien tavoitteleminen, mutta yksittäisillä ryhmäläisillä voi lisäksi olla mm. opintoihin ja osaamiseen tai ystävien hankkimiseen liittyviä pyrkimyksiä.

Näitä tekijöitä tiedostamalla ja tutkimalla voi jo lähtötilanteessa yrittää arvioida ryhmän kykyä toimia ja vaikuttaa. Hyvin varusteltu kokeneiden seikkailijoiden retkikunta joka on muodostettu tekemään tutkimuksia napa-alueilla antaa jo lähtötilanteessa hyvän ennusteen siitä miten ryhmä voisi toimia, mutta vaikuttavia tekijöitä on liikaa voidakseen sanoa varmaksi mitä tulee tapahtumaan. (Niemistö 2002, 21.) Ryhmään jo lähtötilanteessa vaikuttavia tekijöitä on hyvä tiedostaa ja ymmärtää, sillä se helpottaa ryhmän ohjaajan tehtävää soveltaa toimintaa ja ohjaamistapaa ryhmän tarpeisiin sopivaksi.

Lähtökohdistaan muodostunut ryhmä pyrkii toimimaan tarkoituksensa mukaisesti. Ryhmälle muodostuu tarkoitukseen pohjautuen tavoitteita, jotka liittyvät ryhmän konkreettiseen työskentelyyn ja tuotokseen, sekä ryhmän sisäiseen vuo-

rovaikutukseen ja kiinteeseen. Riippuen lähteestä niitä voidaan kutsua ainakin perustehtäväksi ja oheistehtäväksi, sekä asiatehtäväksi ja tunnetehtäväksi (Niemi 2002, 35-36; Kopakkala 2005, 18). Perustehtävä ja asiatehtävä viittaavat ryhmältä toivottuun tulokseen ja sen saavuttamiseen. Esimerkiksi työryhmän perustehtävä on työn tekeminen. Oheistehtävä ja tunnetehtävä taas viittaavat ryhmän sisäiseen tarpeeseen voida hyvin ryhmässä ja kiintyä muihin jäseniin turvallisesti. Oheistehtävä tukee perustehtävää edistämällä ryhmän halukkuutta ja tehokkuutta ja perustehtävä luo merkityksen oheistehtävälle. Hyvin toimivan ryhmän edellytyksenä onkin riittävä panostus ja tuki sekä perustehtävän, että oheistehtävän osalta. Opinnäytetyössämme tämä tarkoitti siis sitä, että ryhmän perusteellinen ohjeistaminen tavoitteisiimme oppaan kannalta ei yksin riitä ryhmän tehokkaaseen toimintaan, vaan meidän tuli panostaa myös ryhmän sisäisten suhteiden tukemiseen niiden eri vaiheissa.

Ryhmädynamiikka

Ryhmät muuttuvat ajan myötä, mikä näkyy selvimmin määräaikaissa ryhmässä. Muutos pohjautuu ryhmän jäsenien väliseen vuorovaikutukseen ja näiden vuorovaikutussuhteiden kehittymiseen. Tästä ryhmän dynaamisuudesta on johdettu termit ryhmädynamiikka ja ryhmäilmiö. Ne viittaavat ryhmän sisäisten voimien aiheuttamaan toimintaan ja käytökseen, jota ei voi päätellä yksittäisten jäsenien käytöksestä (Kopakkala 2005, 36). Ryhmädynamiikan ilmiöiden on havaittu toistuvan ryhmässä. Muutos ryhmän käytöksessä liittyy jäsenien välisten vuorovaikutustilanteisiin. Vuorovaikutussuhteiden lisääntyessä turvallisuuden tunne ja luottamus ryhmään kasvaa, mikä vaikuttaa ryhmän käytökseen yksikkönä, sekä jäsenien käyttäytymiseen ryhmässä. (Kopakkala 2005, 36-38.) Turvallisuuden lisääntyessä ryhmäläiset toimivat keskenään yhä estottomammin.

Ryhmädynamiikka jaetaan viiteen vaiheeseen. Aku Kopakkala kutsuu niitä alkavaksi ryhmäksi, rakentuvaksi ryhmäksi, tiiviiksi ryhmäksi, luovaksi ryhmäksi, eli tiimiksi. Hän on myös jakanut vaiheet kahteen osaan, joista ensimmäinen on aina siirtymävaihe ja seuraava kehitysvaihe. (Kopakkala 2005, 54-59.) Viides vaihe on

lopetus, mitä hän ei ole kirjassaan ottanut huomioon. Vaiheilla on myös monia muita nimiä riippuen kirjoittajasta, mutta sisältö on yleensä hyvin samanlainen.

Yksinkertaistetusti ryhmä siirtyy vaiheesta toiseen kun se on suorittanut eräänlaisen ”kehittymistehtävän” ja saavuttanut sopivan ryhmän jäsenten välisen luottamuksen tilan. Todellisuudessa ryhmät käyvät ryhmädynamiikan vaiheita läpi hyvin yksilöllisesti. Uusi ryhmä voi muodostua mistä tahansa uudesta ihmiskokoonpanosta. Ryhmädynamiikan kannalta ryhmä on yhtälailla uusi; muodostui se sitten täysin tuntemattomista ihmisistä tai vanhasta ryhmästä johon liittyi uusi jäsen. Vaiheet käydään läpi yksilölliseen tahtiin, vaiheesta toiseen siirtyminen voi olla epäselvää ja siirtymisiä voi tapahtua eteen ja taaksepäin. Monelta ryhmältä prosessi jää kesken. Ryhmän sisäisen toiminnan lisäksi myös ulkoiset tekijät vaikuttavat dynamiikan kehittymiseen. Ryhmädynamiikan nähdään johtuvan siitä, että ryhmän jäsenien keskinäinen luottamus kasvaa ja he sen myötä pyrkivät keskenään suurempaan läheisyyteen ja yhteyteen. (Kopakkala 2005, 57-59.)

Alkava ryhmä vaatii käynnistyäkseen ryhmäläisiltä halua liittyä ryhmään, sopivaa tavoitetta, riittävän tarkoituksen ja riittävää johtamista. Ryhmä on alkuun jännittynyt ja välttää ristiriitoja. Ryhmä tutkailee tilannetta ja jäsenet pyrkivät antamaan hyvän kuvan itsestään. Johtajaan tukeudutaan voimakkaasti ja häntä seuraa-malla pyritään muovaamaan ryhmän käyttäytymismalleja, normeja ja kulttuuria. Ryhmä pyrkii muodostamaan eron ryhmän ja ulkopuolisten välille. Osa ryhmästä pyrkii haastamaan ohjaajan pätevyyttä ja syytä kuulua ryhmään. Ensimmäinen vaihe on suoritettu, kun jäsenet tuntevat kuuluvansa ryhmään sekä hyväksyvät sen muut jäsenet ja johtajan. (Kopakkala 2005, 62-67.)

Rakentuva ryhmä alkaa muodostua kun vuorovaikutus kasvaa ja turvallisuus lisääntyy. Johtajaa vastaan koetaan usein ärtymystä, sillä hän ei täytäkään kaikkia odotuksia. Raja ulkopuolisiin muodostuu selväksi. Rakentuva ryhmä alkaa muodostaa sisälleen pienryhmiä, kun luottamus joihinkin jäseniin kasvaa muiden yli. Alaryhmät eriytyvät toisistaan ja vaativat johtajalta ehdotonta tasa-arvoisuutta alaryhmien välillä. Johtajaan luotetaan riittävästi, jotta hänenkin käytöstään voidaan arvostella ja ihmetellä. Riittävä yhteistyö alaryhmien välillä lisää luottamusta

koko ryhmän kesken. Alaryhmät alkavat näin vähitellen hämärtyä ja menettää merkitystään. (Kopakkala 2005, 69-71.)

Tiiviissä ryhmässä alaryhmien rajat eivät enää tunnu merkittäviltä vaan koko ryhmään suhtaudutaan lämmöllä. Samanlaisuutta arvostetaan ja ryhmään liitetään epärealistisen hyviä käsityksiä. Erimielisyyksien välttäminen hidastaa työskentelyä, sillä omaa luovuutta ei näin päästä kunnolla hyödyntämään. Ryhmä saattaa sortua huonoihin päätöksiin, sillä se välttää erimielisyyttä. (Kopakkala 2005, 75-81)

Neljännessä vaiheessa, eli tiimissä, luovutaan keinotekoisesta samanlaisuudesta. Ryhmä koetaan riittävän turvalliseksi oman erilaisuuden ilmaisemiseen. Korostetun samanlaisuuden poistuttua suhtautuminen ryhmän ulkopuolisiin muuttuu suvaitsevammaksi. Jäsenet kokevat ryhmän tavoitteet omina henkilökohtaisina tavoitteinaan ja suhtautuvat niihin vakavasti. Erimielisyyksistä kiistelään, mutta työskentely on hedelmällistä. Ryhmä noudattaa ryhmälle asetettuja sääntöjä vähemmän tiukasti ja keskittyy enemmän perustehtävän suorittamiseen. Ohjaajan rooli organisoinnissa vähenee merkittävästi ja ryhmän jäsenille voidaan antaa huomattavaa vastuuta. (Kopakkala 2005, 82-83.)

Ryhmän käyttäytyminen ja ohjaajalle tai johtajalle ns. ideaali käytös muuttuvat eri ryhmädynamiikan vaiheissa. Ryhmiä ohjattaessa ryhmädynamiikan tiedostaminen ja siihen oikein suhtautuminen varsinkin ohjaajan osalta voi vaikuttaa merkittävästi ryhmän toimintaan. Testiryhmää ohjattessamme ryhmädynamiikan vaikutuksen tiedostaminen on ollut merkittävässä roolissa toiminnan arvioinnissa ja tulokinnassa. Työskentelymme kannalta olisi varmasti ollut hedelmällistä saavuttaa ryhmädynamiikassa mahdollisimman korkea taso. Tiiminä työskentely olisi johtanut siihen, että ryhmäläiset olisivat omaksuneet ryhmän tavoitteet henkilökohtaisiksi tavoitteikseen, jolloin heidän panoksensa olisi vastannut meidän panostamme ryhmään. Tätä ei kuitenkaan tapahtunut opinnäytetyöprosessin aikana, mutta ryhmä jäi edelleen toimintaan ja tiimiytymisen mahdollisuus on näin edelleen olemassa, vaikkakin oppaan osalta sen suomat mahdollisuudet menivätkin jo ohi.

Ryhmän tehtävän suorittaminen

Ryhmän tilaa voidaan jakaa perusolettamusryhmiin ja työryhmiin, joissa työryhmä tarkoittaa mitä tahansa ryhmää joka kykenee työskentelemään perustehtävän mukaisesti ja perusolettamusryhmällä ryhmää jolla vaikuttaisi olevan perustehtävän sijaan jokin muu tarkoitus. Perusolettamusryhmä ei edisty, vaan se tuntuu vastustavan kehitysideoita. Tällaisen käytöksen oletetaan johtuvan henkilökohtaisen kohtaamisen välttämisestä ja on yleisempää suurissa ryhmissä. Perusolettamusryhmillä on usein hämartyntä käsitys ryhmästä ja sen jäsenistä, joka johtuu aidon vuorovaikutuksen vähyydestä. Työryhmätilan saavuttamista ja sen ylläpitämistä tukevat tilanteet joissa ryhmä pääsee aitoon vuorovaikutukseen keskenään, jolloin ahdistusta aiheuttavat tilanteet saadaan usein purkautumaan. Ryhmä voi näin saavuttaa ns. persoonattoman ystävyuden, eli koinonian. (Niemistö 2002, 142-151.) Ohjaaja voi siis tukea erityisesti suurta ryhmää vuorovaikutusta edistävillä harjoitteilla ja menetelmillä. Esimerkiksi NMKY:n leiritoiminnan leikkien ja harjoitteiden tavoite on tukea ryhmän vuorovaikutusta ja näin ylläpitää työryhmätilaa. Ohjaustilanteessa perusolettamustilan havaitseminen ja sen purkaminen on hyvin tärkeää perustehtävän toteutumisen kannalta.

Ryhmän toimintaa ohjaavat asiatavoitteet ja tunnetavoitteet. Asiatavoite vastaa perustehtävän käsitettä ja kuvastaa niitä konkreettisia tavoitteita, joita ryhmällä on. Tunnetavoitteet ovat ryhmän sisäisiä pyrkimyksiä tukea ryhmän kiinteyttä, eli kykyä pysyä kasassa ja ylläpitää jäsenten omistautumista. Ryhmä on lähes poikkeuksetta tietoinen asiatavoitteistaan, mutta tunnetavoitteet ovat usein tiedostamattomia ja saattavat aiheuttaa päänvaivaa ryhmälle ja sen ohjaajalle. (Niemistö 2002, 35-36.) Tunnetavoitteet liittyvät läheisesti ryhmän sisäisen luottamuksen ja kuulumisen tunteen lisäämiseen ja siinä mielessä niitä voisi rinnastaa ryhmädynamiikan kehittymistehtäviin.

Tunnetavoitteet liittyvät osaltaan perusolettamustilan syntyyn, sillä perusolettamustila viittaa ongelmiin ryhmän kiinteydessä. Tunnetavoitteista huolehtiminen onkin siis eräänlainen ryhmän huoltotoimenpide joka pitää ryhmän toimintakykyi-

senä. Hyvinvoiva ryhmä pyrkii muodostamaan itselleen perustehtävän joka vastaa ryhmän tarkoitusta (Niemistö 2002, 35). Tällä tavoin ryhmä pitää itse itseään aktiivisena niin kauan kuin sen tarkoitus tuntuu mielekkäältä ryhmän jäsenten mielestä. Sovelletuna Retkiriitin toimintaan tämä tarkoittaa sitä, että ryhmän ollessa koolla kaikki paikalla olevat jäsenet jotka tiedostavat ryhmän tarkoituksen toteuttaa seikkailutoimintaa oppaan tueksi ja omaksi iloksi ja hyväksyvät sen myös omaksi syykseen olla osana ryhmää pyrkivät tästä syystä aktiivisesti edesauttamaan seuraavan reissun toteutumista, sekä vaikuttamaan reissujen mielekkyyteen. Tarkoitukseen sopii myös suunnittelukertojen lopuksi lautapelien pelaaminen, sillä se vastaa hyvin ryhmän tunnetavoitteisiin. Yhdistämällä harvakseltaan toimivan ryhmän tapaamisessa sekä asia- että tunnetavoitteeseen vastaavaa toimintaa voidaan ryhmän tarpeisiin vastata kattavammin kuin vain jompaa-kumpaa tavoitetta edistämällä.

Yksi tavoite testiryhmällemme oli saavuttaa ns. ”luovan ryhmän” tila, missä olisi riittävät edellytykset jäsenien luovuuden hyödyntämiseen. Tämä olisi merkittävässä roolissa jäsenistä lähteviin tavoitteisiin ryhmälle, mutta uskon tämän tilan pääasiallisen puutteen olleen pääsyy mm. sille, että valtaosa ehdotuksista seikkailutoiminnoiksi ja kohteiksi tuli meiltä ohjaajilta.

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Turun Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys on maailmanjärjestö Young Men's Christian Association pieni, paikallinen ja melko itsenäinen osa. Se tunnetaan myös lyhenteellä Turun NMKY ja jäsenien keskuudessa puhutaan usein Nami-kasta. Turussa toiminta saatiin virallisesti käyntiin 1893. Nykyisin palveluja tarjotaan nuorten miesten lisäksi lähes kaiken ikäisille ja kummallekin sukupuolelle. Jäsenistä n. 80 % on alle 30-vuotiaita ja n. 40 % on naisia. Aatteellisesti NMKY perustuu ns. "kolmioperaatteelle", jonka mukaan fyysinen, henkinen ja hengellinen kasvu ovat kaikki yhtä tärkeitä tasapainoisen ihmisen kehitykselle. (tunmky.fi.)

Maailmanjärjestö YMCA on suurin ei-poliittinen nuortenjärjestö. Kristuksella on toiminnassa iso rooli, mutta jäsenyys ja toiminta eivät edellytä osallistujalta kristinuskoa. Tällä hetkellä järjestön slogan on "Empowering young people", eli karkeasti suomennettuna "nuorison voimaannuttaminen", mikä kuvastaakin hyvin järjestön perusideaa. Muuten järjestö pyrkii muun muassa edistämään maailmaan rauhaa, tasa-arvoa, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Ensimmäinen maailmanliiton missio on nimeltään Pariisin Basis vuodelta 1855, jonka jälkeen sitä on pyritty vastaamaan muuttuvan maailman tarpeisiin. (ymca.net.) Paikallinen yhdistys Turun NMKY pyrkii omalla tavallaan vastaamaan maailmanliiton pyrkimyksiin.

3.1 Koulutusryhmistä

Yhdistyksen nuorisotoiminta pyörii voimakkaasti kolmivuotisen leiri- ja kerhonohjaajakoulutuksen ympärillä. Koulutuksiin voi osallistua jokainen yli 14-vuotias rippikoulun käynyt nuori ja vuosittain voidaan ottaa vastaan n. 40 ensimmäisen vuoden koulutukseen eli isoskoulutukseen. Suosio vaihtelee, mutta esimerkkinä vuonna 2014 yhdistyksen rippileireillä oli n. 60 nuorta ja isoskoulutukseen osallistui 40. Koulutukset sitouttavat nuoria toimintaan pitkällä aikavälillä ja tarjoavat suhteellisen pysyvän ryhmän ihmisiä, joka tukee nuorten hyvinvointia nuoruuden

muutoin paljon muuttuvissa tilanteissa. Toimintaa on joka kuukausi erilaisten koulutustilaisuuksien, -viikonloppujen ja tapahtumien muodossa. Moni koulutukseen osallistuva toimii vapaaehtoisena NMKY:n toiminnassa ympäri vuoden. Koulutukset ovat nimeltään isos-, apu- ja semijohtajakoulutus ja vastaavat tittelit leireillä ovat isonen, apujohtaja ja semijohtaja. Koulutuksen ja leirien arvostuksesta kertoo hienoa se, että niistä suostutaan maksamaan niin paljon. Jokainen koulutusvuosi maksaa 250€ ja toisin kuin seurakunnan leireillä, ohjaajille ei makseta leireistä ja isokset joutuvat maksamaan rippileireillä puolet leiriläisten hinnasta. (tunmky.fi.) Ohjauskoulutukseen kuuluvat nuoret kattavat suuren osan TuNMKY:n nuorisotoiminnan osallistujista ja ovat sikäli myös oppaamme kannalta merkittävin kohderyhmä yhdessä jo koulutuksen käyneiden nuorten ja aikuisten kanssa. Koulutusten pääpaino on ryhmätoiminnan ohjaamisessa, organisoinnissa ja järjestämisessä ja vuosia toiminnassa mukana olleilla tätä osaamista onkin jo runsaasti. Tämä osaaminen on merkittävässä roolissa myös kohderyhmän kyvyssä hyödyntää opasta toiminnan järjestämisessä ja siitä johtuen perehdymme koulutusten sisältöön myös raportissa.

Ohjaajakoulutus etenee pienistä kokonaisuuksista suurempiin. Ensimmäisenä vuonna fokus on n. 5-10 hengen pienryhmissä. Sisältöinä on ryhmädynamiikkaa, pien- ja lapsiryhmien sekä leikkien ohjausta, sekä iltaohjelmien suunnittelua ja harjoittelua. Lisäksi isokset oppivat käytännön taitoja leirisaarella toimimiseen. (tunmky.fi.) Leireillä isokset toimivat pienryhmien nimikoituina ohjaajina ja ovat ohjaajista lähimpinä varsinaista ryhmää. Isokset usein ryhmäytyvät pienryhmien kanssa niiden johtajina ja ovat ryhmiensä kanssa runsaassa vuorovaikutuksessa. Erityisesti rippileireillä on paljon pienryhmätoimintaa.

Toisen vuoden koulutus laajentaa ohjaajan roolin suuren ryhmän toiminnan ohjaamiseen. Leireillä tämä toimii käytännössä niin, että ”Apuset” järjestävät ja ohjaavat koko leirille suunnattuja harjoitteita ja ohjelmaa. Tällaisia ovat mm. hartaudet, kenttäpelit ja leikit, rastitehtävät ja erilaiset toimintatuokiot. Lisäksi koulutukseen kuuluu pienissä osissa ohjaajana toimimista tukevaa sisältöä, kuten tietoa erityisryhmistä, erätaidoista ja vesiturvallisuudesta, sekä NMKY:n kansainväliseen yhteistyöhön valmistavaa tietoa.

Kolmannella vuodella siirrytään toiminnan organisointiin. Semijohtajien koulutus koostuu neljästä erillisestä kokonaisuudesta, jotka ovat köysitoiminta, melonta ja vesiturvallisuus, navigointi ja veneily, muonitus ja leirisuunnittelu ja –organisointi. Köysitoiminta, melonta ja vesiturvallisuus osio antaa ohjaajille perustietoa ja käytännön kokemusta ryhmien ohjauksesta köysien ja melonnan parissa. Yhdessä aktiivisen osallistumisen ja apuohjaajana toimimisen kanssa ”Semit” voivat saada riittävän osaamisen toiminnan järjestämiseen, turvallisuudesta vastaamiseen ja ohjaamiseen. Navigointi ja veneily osio pyrkii siihen, että mahdollisimman moni Semi oppii ajamaan Namikan veneellä ”Vihurilla” ja suorittaa saaristolaivurin tutkinnon. Suurien ryhmien kuljetukset leirisaareen Harvaan sekä ajoittaiset retket leireillä tapahtuvat yleensä Vihurilla, jonka kippareita pyritään löytämään aina lisää. Kykenevät kipparit saavat myös mahdollisuuden käyttää Vihuria omien reissujensa toteuttamiseen, mikä mahdollistaa hyvän liikkuvuuden saaristossa. Muonitus osio valmistaa Semit toimimaan leirin keittiöstä ja muonituksesta vastaavina emäntinä ja isäntinä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Semi voi hakea leireille töihin emännäksi tai apuemännäksi leiristä riippuen. Koulutukseen kuuluu myös hygieniapassi. Leirisuunnittelu ja –organisointi osiossa Semit järjestävät alusta loppuun nuorten avoimen joululeirin ja oppivat melko kattavasti välttämättömät tekniset ja käytännön asiat leirien ja muun vastaavan toiminnan järjestämisestä. Leireillä Semit auttavat leirisaaren ja leirin ylläpitämisessä ja osallistuvat erilaisiin johtamistehtäviin, kuten leirin ohjeistamiseen. Semeillä on myös hyvät valmiudet hakea töitä leirien johtajina ja vetäjinä.

Rippileiristä semijohtajavuoden loppuun nuoret ovat säännöllisesti toiminnassa mukana 4 vuotta. Koko tämän ajan toimintaa on vähintään kerran kuussa. Toiminta sitouttaa nuoria hyvin. Aktiivinen osallistuminen on välttämätöntä ohjaajakoulutuksien läpäisemiseen ja rippileireillä ohjaaminen edellyttää koulutusten läpäisemistä. He jotka siis jatkavat loppuun asti ovat myös aktiivisesti mukana. Koulutusten jälkeen vastaavaa säännöllistä toimintaa ja pysyvää ryhmää ei kuitenkaan enää ole ja moni jää tässä vaiheessa toiminnan ulkopuolelle. Näille niin kutsutuille ”aikuisille” suunnattua toimintaa on ollut vähän, mutta siihen on viime vuosina alettu panostaa enemmän. Koulutuksen käyneiden sitouttaminen toimintaan jatkossakin on tärkeä prioriteetti johon pyritään kehittämään hyviä ratkaisuja.

”Aikuisten kahvit” järjestetään suunnilleen kerran kuussa, missä koulutuksen käyneet Namikalaiset ovat tervetulleita kuulemaan tulevista mahdollisuuksista osallistua toimintaan. ”Aikuiset” voivat mm. toimia kouluttajina koulutusryhmille, osallistua toiminnan organisointiin ja järjestämiseen, sekä auttaa ylläpitämään toimintaa milloin minkäkin askareen tekemällä.

3.2 Tarkemmin yhteistyöstä

Me teimme yhteistyötä Turun NMKY:n nuorisotiimin kanssa joka vastaa lasten, nuorten ja perheiden toiminnasta, mikä on yksi yhdistyksen neljästä sektorista. Sektorin toimintaa kuuluu kerhotoimintaa, iltapäiväkerho, lasten ja nuorten leirit ja tapahtumat, isä-lapsi ja perhetoiminta, kerho- ja leiriohjaajakoulutukset, nuorisotalotoiminta ja kiipeily- ja seikkailutoiminta. Myös NMKY:n partiot toimivat saman sektorin alla, mutta niistä vastaavat eri ihmiset. (tunmky.fi.) Opinnäytetyömme kohdistuu erityisesti kiipeily- ja seikkailutoimintaan ja pyrkii paremmin hyödyntämään järjestön resurssit toiminnan järjestämiseen.

Kiipeily- ja seikkailutoimintaan liittyvät reissut ovat tällä hetkellä melko harvinaisia. Seikkailutoimintaa järjestetään pääasiassa muun toiminnan ohessa leireillä. Leiritoiminnan lisäksi Namikan seikkailutoimintaan kuuluu avoimet kiipeilyvuorot Turun kiipeilypalatsilla noin kerran kuussa ja 7-14 vuotiaiden kiipeilykerho, sekä joka toinen vuosi järjestettävät hiihtovaellukset (tunmky.fi).

Työntekijöille reissujen järjestäminen on hyvin työlästä. Ohjaajalta kuluu paljon aikaa toiminnan järjestelyihin, kuten varustehuoltoon ja kuljetuksiin, sekä suunnitelmien tekemiseen ja ongelmatilanteisiin varautumiseen. Seikkailutoiminta myös vaatii ohjaajalta lajin laajaa tuntemusta. Toiminnassa kannustetaan osallistujia lajeissa kehittymiseen ja harrastusreissujen järjestämiseen. Tiimin ulkopuolisia vetäjiä onkin löytynyt vanhojen jäsenien joukosta melontaan ja vaelluksille. Reissuja järjestetään siitäkin huolimatta melko vähän.

Resursseja seikkailutoimintaan on rahaa ja työvoimaa lukuun ottamatta reilusti. Turun NMKY:llä on paljon käytettävissä olevia tiloja erilaisiin tilanteisiin päära-

kennuksensa yhteydessä Sirkkalankadulla. Erityisesti pienryhmän kanssa suunnittelemiseen soveltuu hyvin sisäpihassa oleva pieni Bunkkeriksi kutsuttu tila. Päärakennuksessa on noin puoli tusinaa eri kokoista palavereihin soveltuvaa tilaa. Lisäksi käytössä on Hirvensalossa oleva nuorisotila Moose's, joka on helposti varattavissa ja soveltuu hyvin isoihin kokoontumisiin ja illanviettoihin. Yhdistyksellä on kolme omaa saarta leiritoimintaan Heinänokan leirikeskuksen lähitöissä, joista suurin, "Harva", on erittäin hyvin varusteltu ja suurimman osan kestästä käytössä. Pienemmät ovat vähäisellä käytöllä eikä niissä juurikaan ole majoitustiloja, mutta telttailuun tai vastaavaan eräilyyn ne soveltuvat hyvin. Seikkailutoimintaan sopivaa kalustoa on myös melko runsaasti. Yhdistyksen seikkailuvarastosta löytyy kiipeilyvarusteita, telttoja, makuupusseja, suksia ja saappaita, sekä kaikenlaista yleisvarustetta retkeilyyn. Suurimmassa leirisaareessa Harvassa on melontakalustoa isolle ryhmälle lähinnä leiritoimintaan, mutta pienemmälle porukalle löytyy varusteita myös melontavaellukselle ja koskimelontaan. Lisäksi yhdistyksen työntekijöiden ja jäsenien parista löytyy paljon seikkailuosaamista ainakin kiipeilyn, vaellusten ja melonnan osalta.

Opinnäytetyömme tuotoksena muodostuva opas on suunnattu nuorten aikuisten seikkailutoiminnan järjestämiseksi jäsenien omin voimin Turun NMKY:n resursseja hyödyntäen. Tähän pyritään selventämällä prosessia varusteiden lainaamisessa suunnitelmien tekemisessä ja lupien hankkimisessa. Toiveena on, että opas mahdollistaisi uuden tavan harrastaa Namikalla, joka sitouttaisi "aikuisia" toimintaan koulutusten päätyttyä. Retkiriitin toimiessa havaitsimme seikkailutoiminnan olevan myös otollinen tapa houkutella Namikan ulkopuolisia ihmisiä mukaan toimintaan, sillä ryhmään on mahdollista ottaa mukaan muitakin kuin jäseniä.

4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ JA MENETELMÄT SIIHEN VASTAAMISEEN

4.1 Kehittämistehtävä

Nuorisotoiminnassa kehittämistehtävämme kohdistuu ensisijaisesti ohjaajakoulutuksessa oleville ja sen läpikäyneille nuorille ja nuorille aikuisille, jotka usein koulutusten päätyttyä tippuvat pois toiminnan piiristä. Pyrimme Retkiriitin avulla kirjoittamaan oppaan, joka tukisi näiden nuorten toimimista Turun NMKY:n parissa itsenäisinä ryhminä, ja antaisi heille välineitä aktiiviseen toimintaan myös jatkuvan ohjatun toiminnan päätyttyä.

Ohjaajakoulutus on kolmen vuoden prosessi. Kesäaikaan nuoret toimivat oppimillaan taidoilla leireillä ohjaajina, mutta muina vuodenaikoina on vuosiryhmittäin koulutuksia vähintään kerran kuussa vaihtelevin aihein. Toiminnassa on usein hyvin tiivis ryhmähenki, ja pitkään yhdessä pysyvät ryhmät ovat hyvin tärkeitä nuorten sosiaalisia verkostoja. Koulutusten päätyttyä ohjatun toiminnan mahdollisuudet vähenevät kuitenkin huomattavasti ja niihin osallistuminen vaatii aiempaa enemmän aktiivisuutta nuorilta itseltään. Hyvin moni jääkin tässä vaiheessa kokonaan toiminnan ulkopuolelle, ja ne jotka jäävät osallistuvat niin paljon kuin itse osaavat olla mukana.

Ohjaajakoulutuksissa nuorille opetetaan ensimmäisenä vuotena pienryhmän ohjausta, toisena vuotena suurempien ryhmien hallintaa ja kolmantena vuotena kokonaisten leirien organisointia, järjestämistä, ylläpitoa ja ohjaamista. Koulutuksen käyneillä on siis hyvät valmiuden toiminnan järjestämiseen itse, ja Turun NMKY:llä hyvät puitteet monenlaisten ideoiden toteuttamiseen. Varusteiden ja välineistön lainaaminen itsenäisesti on kuitenkin epäselvää ja harvinaista.

Opinnäytetyönä tuottamamme opas tukisi nuorten toimimista Turun NMKY:n piirissä ja neuvoisi miten välineitä voi lainata ja hyödyntää, sekä kuinka toimintaan

saadaan muita mukaan. Tarkoitus on eliminoida toiminnan järjestämiseen kuuluvaa epävarmuuden tunnetta antamalla selkeät vaiheittaiset ohjeet toiminnan järjestämiseen Turun NMKY:n puitteita hyödyntäen.

4.2 Hankkeen kehittämisen menetelmät

Työskentelyprosessimme perustui konstruktivistisen kehittämisprosessin malliin. Konstruktivistinen kehittämisprosessi on lineaarisen ja spiraalimallisen kehittämistoiminnan välimuoto, tai ehkä tarkemmin yhdistelmä. Se ottaa lineaarisesta mallista kertaluontoisuutensa ja työn valmistelun ja päättelyn vaiheet ja spiraalimallista vaiheittaisen arvioinnin ja alati muuttuvan prosessin. Kehittämismallin ymmärtämisen kannalta näemme järkeväksi esitellä ensin lyhyesti myös lineaarista ja spiraalista mallia.

Lineaarinen malli toimii hyvin suoraviivaisesti. Tavoite määritellään alkuvaiheessa ja tavoitteen saavuttamiseksi laaditaan suunnitelma. Suunnitelma toteutetaan, ja toteutuksen päätyttyä prosessi päätetään ja työskentelyä arvioidaan. Malli on hyvin pelkistetty ja yksinkertainen ja jättää useita asioita käsittelemättä, kuten esimerkiksi mahdolliset väliarvioinnit prosessin aikana (Salonen 2013, 15). Mallin vahvuus on selkeydessä. Mallin mukaisen prosessin voidaan luottaa päättyvän tietyssä pisteessä ja tuottavan suunnitelman mukainen tuotos. Lukkoon lyödyt työskentelyn vaiheet vaikuttavat kuitenkin työn laatuun, sillä malli ei sellaisenaan osaa reagoida odottamattomiin muutoksiin. Tämä voi johtaa siihen, että lopullinen tuotos vastaa hyvin suunnitelmaa, mutta huonosti varsinaista tarvetta.

Spiraalimalli on kehittämisprosessina päättymätön kehä. Prosessin vaiheet ovat suunnittelu, toteutus, havainnointi ja arviointi. Kehittäminen on jatkuvaa hiomista ja pyrkimistä parhaaseen luottaen siihen, että aina löytyy jotain paranneltavaa. Toimintaa muovataan toistuvan arvioinnin avulla aina parempaan suuntaan (Salonen 2013, 15-16). Spiraalimallin vahvuus on ainaisessa kehittymisessä. Mallin mukainen toiminta antaa aina tilaisuuden kehittyä ja oppia virheistä. Spiraalimallinen toiminta edellyttää suhteellisen pysyvää ympäristöä, jossa kehittämistoiminnan ylläpitämiselle ei ole esteitä. Malli sopiikin hyvin työotteeksi pitkäaikaiseen

työsuhteeseen, jossa jatkuva työssä kehittyminen on mahdollista ja suotavaa. Lyhytaikaisiin hankkeisiin se soveltuu huonosti.

Konstruktivistisessa mallissa prosessi on jaoteltu osiin niin, että alkuvalmistelut ja lopputyöskentely vastaa jokseenkin lineaarista mallia ja toteutusvaihe spiraalimallia. Lopputulos yhdistää kummankin mallin hyvät ja huonot puolet. Malli ei ole niin herkkä odottamattomien virheiden suhteen, mutta tuotos saattaa poiketa odotuksista huomattavasti. Lineaariselta mallilta peritty määräaikaisuus rajoittaa konstruktivistisen mallin mahdollisuutta kehittää toimintamallia toivottuun pisteeseen saakka, eli prosessi tarpeen mukaan päätetään aikataulun mukaan vaikka arvioinnissa edelleen havaittaisiin kehittämistarpeita. Tuotos pystyy kuitenkin mukautumaan toteutusvaiheessa havaittuihin ilmiöihin lineaarista mallia paremmin.

Seuraavissa kappaleissa pyrimme sanallistamaan mitä kehittämismallien vaiheet käytännössä tarkoittavat kehittämisprojektissa. Selkeyttääksemme lineaarisen ja spiraalisen mallin merkitystä konstruktivistisessa mallissa käytämme tekstissä konstruktivistisen mallin käsitteen sijaan relevanteissa kohdissa lineaarisen ja spiraalisen mallin käsitteitä. Toivon mukaan tämä helpottaa lukijan kykyä ymmärtää näitä käsitteitä ja niihin liittyviä säännönmukaisuuksia, eikä aiheuta vain tarpeetonta hämmennystä.

4.3 Kehittämismallit sovitettuna opinnäytetyöprosessiin

Lineaarinen kehittämismalli on hyvin yksinkertaistettu malli kehittämistoiminnasta. Toiminta etenee suoraviivaisesti neljässä vaiheessa jotka ovat: tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus ja päättäminen ja arviointi. Sovellettuna Turun AMK:n opinnäytetyöhön nämä neljä vaihetta muodostuvat monesta eri työvaiheesta. Mallille on ominaista jatkuva eteneminen, eli vaiheiden välillä ei sahata edestakaisin. Vaikkakin tehokasta ja yksinkertaista, tämä asettaa kehittämissankkeen vaaraan vinoutua hyödyttömäksi missä vain vaiheessa tapahtuneen virheen tai muutoksen takia. Käytännössä harva kuitenkaan työskentelee näin yksioikoisesti vaan mukautuu tosielämän tilanteisiin, minkä vuoksi konstruktivistinen malli vastaa toimintaa paljon todenmukaisemmin.

Tavoitteen määrittely

Lineaarisen kehittämismallin mukainen tavoitteen määrittely tarkoittaa AMK:n opinnäytetyössä hankeidean etsimistä, mahdollisen parin tai ryhmän muodostamista, vastaavien opinnäytetöiden tutkimista, toimeksiantajan etsimistä ja kehittämishankkeesta sopimista. Nämä työvaiheet voivat toteutua missä tahansa järjestyksessä ja osa niistä saattaa toistua useaankin otteeseen.

Tavoitteen määrittelyvaiheessa opiskelija pohtii omaa ammatti-identiteettiään ja mielenkiinnonkohteitaan löytääkseen juuri sen sosiaalialan kentän jonka parissa haluaa opinnäytetyötään työstää. Opinnäytetyö on iso osa Sosionomi (AMK) tutkintoa ja vaikuttaa huomattavasti oppimiseen ja ammatissa kehittymiseen, joten tämä päätös on hyvin merkittävä. Päätöksen jälkeen hanke- tai tutkimusideaan syventyminen on mahdollista ja parin tai ryhmän muodostaminen saattaa olla järkevää.

Varsinainen opinnäytetyö tehdään työelämasidonnaisesti, eli sen tulee tukea työkenttää joko antamalla lisää tietoa, tuottamalla työtä kehittävä menetelmä tai jossain tapauksissa molempia. Hankeidealle tulee siis löytyä vastaava tarve kentältä. Usein onkin olemassa tilauksia opinnäytetöille jolloin mahdollinen hankeidea on jo olemassa. Hyvän tuloksen kannalta on tärkeää, että hanke vastaa niin työelämän kuin opiskelijankin tarpeisiin. Jos työelämän tarve on epäselvä tai olematon on tuotoskin vastaavasti helposti tarpeeton. Jos taas opiskelijan tarpeet ja toiveet eivät täyty, on motivaatiota ja työn laatua vaikea pitää yllä. Lisäksi erittäinkin hyvät tuotokset voivat olla täysin tarpeettomia jos vastaavia on jo olemassa. Tästä syystä muiden opinnäytetöiden ja aihetta käsittelevän kirjallisuuden tarkasteleminen on hyvin tärkeää, ettei vain päätyisi tekemään jo tehtyä työtä. Aiemmista töistä voi olla myös apua oman hankkeen suuntaamisessa ja vastaavat hankkeet antavat tukea menetelmien valitsemiseen ja niiden perusteleseen.

Tavoitteen määrittelyn osalta kaikkien työvaiheiden yhteen sopiminen on välttämätöntä hyvän opinnäytetyöprosessin kannalta. Ristiriitaisten tavoitteiden täyttäminen kun on hyvin hankalaa, ellei jopa mahdotonta. Sanotaan, ettei kaikkia voi

miellyttää, mutta opinnäytetöissä ja muissa vastaavissa projekteissa tähän kuitenkin olisi tarvetta. Siksi tavoitetta määriteltäessä jatkuva arviointi ja tarpeen mukaan korjaaminen ja uusiksi tekeminen on hyvin tärkeää. Hyvät lähtökohdat ovat perusta hyvälle työlle.

Suunnittelu

Lineaarisen kehittämismallin suunnitteluvaihe tarkoittaa opinnäytetyössä sopivan tavoitteen, eli hankeidean hyväksynnän jälkeistä työskentelyvaiheeseen valmistautumista. Vaikka suunnitelmaa tehdessä tuleekin ottaa huomioon muutosten mahdollisuus, tulee Turun AMK:n opinnäytetöissä kirjata suunnitelmaan kaikki saatavilla oleva työskentelyyn olennaisesti liittyvä tieto. Tähän kuuluu tietoja toimintaympäristöstä, asiakasryhmästä, kaikista hankkeen toimijoista, toiminnan tietoperustasta, sekä tietysti varsinaisen toiminnan vaiheet ja aikataulu niin tarkkaan kuin on järkevissä rajoissa mahdollista. Toimintaympäristöstä yleisiä olennaisia tietoja ovat hankkeen käytössä olevat resurssit ja tilat. Suunnitelmaan kirjataan asiakasryhmästä potentiaalinen koko, hanketta koskettavat tarpeet ja jos olennaista toiminnan kannalta, on hyvä myös ryhmän erityisominaisuuksista ja niiden vaikutuksesta toimintaan ja tavoitteisiin. Suunnitelmassa hankkeen toimijoiksi luetellaan hanketta työstävät opiskelijat, hankkeen tilaaja/toimeksiantaja tai taho jolle hanke on suunnattu, toiminnan parissa työskentelevät tai sitä jotenkin tukevat työntekijät, Turun AMK ja ohjaava opettaja, sekä mahdolliset yhteistyökumppanit. Tietoperustaa ryhdytään viimeistään tässä vaiheessa rajaamaan ja määrittelemään hankkeen tarpeita ja tavoitteita parhaiten vastaaviin asioihin. Työskentelyvaiheen menetelmistä ja tavoitteista on oltava jo hyvin selvillä ja kaikki työvaiheet ja toimintatavat on voitava perustella tietoperustaan viittaamalla.

Tähän tapaan kirjattua suunnitelmaa voidaan toiminnan aikana ja sen jälkeen käyttää perustelemaan toimintaa ja tehtyjä valintoja. Suunnitelma toimii myös raportin pohjana, sillä suurinta osaa sen materiaaleista voi suoraan hyödyntää raportin eri osissa. Suunnitelman ylivoimaisesti tärkein tehtävä on tietenkin valmistella tulevaan työskentelyyn. Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Toteutusvaihe

Lineaarisen mallin mukainen toteutusvaihe on saanut kritiikkiä liiallisesta yksinkertaisuudestaan (Salonen 2013, s.15). Mallin neljä vaihetta ovatkin melko vähäsanainen tapa kuvata kehittämisen prosessia. Toteutusvaiheessa kaikessa yksinkertaisuudessaan toteutetaan suunnitelman vaiheet. Suunnitelmasta riippuen toteutusvaihe saattaa olla hyvinkin suoraviivainen koko ajan etenevä kertaluonteinen prosessi tai syklisesti toistuva toimintamalli joka jatkuu kunnes tuloksiin ollaan tyytyväisiä. Hyvän tuloksen aikaansaamiseksi toteutusvaiheessa on hyvä huomioida mahdolliset muutokset olosuhteissa jotka vaikuttavat suunnitelmaan ja työskentelyyn (Salonen 2013, s.16). Olennaisin ero lineaarisen ja konstruktivistisen mallin välillä onkin se, että konstruktivistisessa mallissa on huomioitu ajoittainen pysähtyminen, tilanteen arvioiminen ja mahdollisten muutosten tekeminen ennen toiminnan jatkamista, minkä vuoksi mallin toteutusvaihe muistuttaa spiraalimallia. Samoin myös opinnäytetöissä ja yleisesti kehittämishankkeissa hankkeen etenemistä kannattaa tarkkailla ja arvioida erilaisten virheiden ja kehittämistarpeiden varalta.

Toteutusvaiheessa spiraalimallin vaiheet: suunnittelu, toteutus ja arviointi, muodostuvat kehittämishankkeissa erilaisista tehtävistä. Aloitustilanteessa suunnitteluvaiheessa huomioidaan niitä asioita joista jo ollaan tietoisia. Ensimmäinen suunnitelma muistuttaa tässä mielessä lineaarisen mallin suunnitelmaa. Prosessi on kuitenkin syklinen, joten suunnitelmaan jätetään tilaa havaintoihin perustuvaan kehittämiseen ja muokkaamiseen. Kun alkuperäistä suunnitelmaa on kokeiltu käytännössä, voidaan sitä myös arvioida. Tällöin toiminnasta saadaan uutta tietoa. Tämän uuden tiedon valossa suunnitelmaa muokataan ja tätä muokattua suunnitelmaa kokeillaan taas käytännössä. Arvioinnissa saadaan nyt selville olivatko uudet muokkaukset tarpeellisia ja löydetään mahdollisesti uusia kehittämisen kohteita. Näin suunnitelman mukaista toimintatapaa voidaan muokata tarpeisiin paremmin vastaavaksi toteutusvaiheen edetessä. Spiraalimallissa prosessi on päättymätön, mutta konstruktivistisessa mallissa se päätetään suunnitellusti.

Päättäminen ja arviointi

Toteutusvaiheen päätyttyä voidaan työn tuloksia työstää halutuksi tuotokseksi. Lineaarisen mallin mukaisesti päättämisen ja arviointivaiheeseen kuuluu koko hankkeen jälkipuinti eli tuotoksen lisäksi myös hankkeen tuotoksen ja raportin julkaisu ja käyttöönotto. Hankkeeseen katsotaan siis kuuluvan myös se, mitä valmiilla tuotoksella tehdään.

Sosionomi (AMK) toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksella on omat tarkoituksensa ja motiivinsa joita sen tulee pyrkiä täyttämään. Esimerkiksi tuotoksena oppeaan tulee vastata lukijan tarpeisiin ja tätä tukee helppolukuisuus ja informatiivisuus. Tuotoksessa väittämiä ja oppeja ei tarvitse perustella samaan tapaan kuin hankkeesta koostavassa raportissa. Raportissa on koko prosessi perusteluineen, olennaiset tiedot toimintaympäristöstä ja hankkeen toimijoista, tietoperusta ja kehittämisen menetelmät avattuna maallikolle ymmärrettävään sävyyn, sekä kuvaus tuotoksesta. Varsinainen tuotos ja raportissa mainittu materiaali tulevat raporttiin liitteinä. Raportti julkaistaan Turun AMK:n verkkokirjastossa ja valmiista opinnäytetyöstä pidetään avoin esittelytilaisuus.

Kolmikanta-arviointi

Arvioimme työskentelyä ja työtapojamme kehittämisprosessin jokaisessa vaiheessa. Toimintavaihetta edeltävä arviointi tukee hyvän suunnitelman kehittelyä ja toimintavaiheen onnistumista. Toiminnan aikana tehty arviointi auttaa pitämään toiminnan ajan tasalla odottamattomien muuttujien varalta. Toiminnan jälkeinen arviointi on tärkeää tuotoksen kirjoittamisen kannalta ja tuotoksen arviointi antaa paremman käsityksen kehittämisprosessin onnistumisesta. Jokainen arvioinnin vaihe on myös tärkeää meidän opiskelijoiden kehittymisen ja reflektoinnin kannalta.

Pyrimme jokaisessa arvioinnin vaiheessa arvioimaan toimintaa kolmikantaisesti, eli itsenäisen arvioinnin lisäksi osallistuvan ryhmän, vastaavan opettajan ja toimeksiantajaa edustavan mentorin kanssa. Kehittämisprosessin alkuvaiheessa

teimme paljon itsearviointia hankeidean ja sen kirkastamisen tukemiseksi, ja arvioinnin luotettavuuden lisäämiseksi kysyimme arviointiin tukea NMKY:n mentoriltamme Ilpolta ja vastaavalta opettajalta Outilta. Suunnitteluvaiheessa meidän oman arviointimme ja Outin ja Ilpon arvioinnin lisäksi kutsuimme koolle joukon toiminnasta kiinnostuneita keskustelemaan suunnitelmastamme, arvioimaan sitä ja esittämään omia parannusehdotuksiaan.

Toteuttamisvaiheessa etenemme syklisesti toiminnan ideoinnin, suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin välillä, mikä antaa meille myös hyvät mahdollisuudet prosessin arvioimiseen yhdessä ryhmän kanssa syklien aikana. Aiomme jokaisessa toiminnan arviointivaiheessa arvioida ryhmän kanssa myös koko prosessin etenemistä, onnistumista ja tavoitteisiin pääsemistä. Loppuarvioinnin koko toteuttamisvaiheesta käymme ryhmän kanssa loppuleirin päätteeksi. Hyödynnämme vastaavaa opettajaamme ja mentoriaamme myös tässä vaiheessa arvioinnin tukena, sekä harrastamme aktiivista itsearviointia omasta toiminnastamme ja toteutuksen etenemisestä ja onnistumisesta. Myös tuotoksen arvioinnissa pyrimme hyödyntämään kaikkia saatavalla olevia arvioinnin tahoja ennen lopullista viimeistelyä ja julkaisua.

5 PROSESSIN KUVAUS, ELI MITEN OPAS TOTEUTETTIIN

5.1 Aloitusvaihe ja Suunnitteluvaihe

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi vuoden 2015 alussa suuntaavien opintojen alkaessa. Lähtötilanteessa määriteltiin omat tavoitteet opinnäytetyölle sekä sen haluttu vaikutus omaan osaamiseen. Opinnäytetyö on merkittävä osa opintojen viimeistä vuotta ja siihen käytetty työpanos vaikuttaa merkittävästi valmistuvan sionomin (AMK) kompetensseihin sekä valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen. Lähtötilanteessa hahmotellaan omia odotuksia opinnäytetyön kanssa työskentelyltä, joiden pohjalta voidaan tässä vaiheessa muodostaa pareja kiinnostuksen ja erityisosaamisten mukaan. Tiesimme tässä vaiheessa jo etukäteen toistemme mielenkiinnon kohteista ja opintojen painotuksista, erityisesti kummankin kiinnostuksesta seikkailuun. Tunsimme myös toistemme työskentelytavat aiempien projektien perusteella ja tiesimme niiden täydentävän toisiaan.

Opinnäytetyöprosessi oli oman prosessimme aikana jaoteltu osiin seminaarityöskentelyn avulla. Seminaarityöskentely perustuu Kari Salosen kuvailemaan konstruktivistiseen malliin jota kuvailimme edellisessä luvussa. Se on viisiosainen ja työskentelyltä odotetaan vaiheittaista etenemistä prosessin edetessä. Malli on samalla yksityiskohtaisempi versio Turun ammattikorkeakoulun käyttämästä opinnäytetyön prosessikartasta. Ensimmäisessä seminaarissa esiteltiin ja käytiin läpi ideoita mahdollisiksi opinnäytetöiden aiheiksi. Tässä vaiheessa olimme haaveilleet työskentelevämme yhdessä MLL:n hankkeen ”Isät ja lapset puussa” parissa. Viestintä hankkeesta vastaavien kanssa sujui hitaasti, sillä hanke oli vasta aivan aluillaan. Saimme lopulta tiedon että hanke alkaa varsinaisesti vasta 2015 syksyllä, joka oli aivan liian myöhäinen ajankohta omien opintojemme kannalta.

Päädymme uudelleen tarkastelemaan omia tavoitteitamme opinnäytetyölle. Tässä yhteydessä Rami ilmaisi halunsa päästä käyttämään enemmän omia eri-

tyisosaamisiamme. Hän myös heitti ilmaan ajatuksen oman toiminnan järjestämisestä, johon Valtteri tarttui ehdottamalla Turun NMKY:tä yhteistyökumppaniksi. Valtterilla oli siihen mennessä jo hyvät verkostot TuNMKY:llä sekä laaja tuntemus yhdistyksen toiminnasta ja resursseista. Tämä helpotti merkittävästi neuvotteluja toiminnasta vastaavien henkilöiden kanssa. Pääsimme jo muutamassa viikossa alustavaan sopimukseen TuNMKY:n kanssa, jonka perusteella uskalsimme jo lähteä hahmottelemaan varsinaisia hankeideoita heidän kanssaan. Neuvotteluissa nousi esille TuNMKY:n merkittävät materiaaliset resurssit seikkailutoiminnan järjestämiseen sekä se, että palkatuilla työntekijöillä ei ole juurikaan resursseja välineistön laajempaan hyödyntämiseen. TuNMKY esittikin meille pyynnön kehittää uusia tapoja hyödyntää välineistöä uusilla tavoilla, jotka kuormittaisivat työntekijöitä mahdollisimman vähän.

Konstruktivistisen mallin mukaisesti prosessi alkaa hankeidean hahmottamisesta, joten varsinaisen kehittämisprosessin voi katsoa alkaneen tässä vaiheessa. Kehittämistehtävänäme oli kehittää uusia keinoja seikkailutoiminnan järjestämiseen entistä itsenäisemmin NMKY:n aktiiveille. Tavoitteena oli myös ideoida keinoja pitää nuoret toiminnassa mukana vielä sen jälkeenkin, kun he ovat käyneet kaikki heille suunnatut koulutukset. Samalla saisimme hyödynnettyä nuorten kolmevuotista ohjaajakokemusta. Mukana kulki koko ajan myös toimeksiantajan esittämä toive nuorten osallisuuden lisäämisestä. Idea oppaasta syntyi melko nopeasti NMKY:n työntekijöiden kanssa. Lähtisimme siis kehittämään toimintamallia, jota voisi jatkossa hyödyntää oppaan avulla. Opas suunnattaisiin nimenomaisesti namikalaisten omaan käyttöön, eli sen tulisi olla tiivis, selkokielinen ja helppokäyttöinen ainakin verrattuna ammattilaisten käyttämiin teksteihin.

Lähdimme siis pohtimaan keinoja toimintamallin kehittämiseen. Meillä kummallakin oli jo merkittävässä määrin kokemusta ryhmätoiminnasta, joten pystyimme ideoimaan itseksemme jo melko pitkälle vietyjä potentiaalisia malleja toiminnasta. Ideoihimme liittyi voimakas omasta kiinnostuksesta kumpuava sitoutuminen toimintaan pitkällä aikavälillä. Eräs ajatuksemme oli muodostaa ryhmä, joka alkuvaiheissaan määritteli itselleen yhteisen päämäärän, johon vaadittavia taitoja he hankkisivat suunnitellusti pienempien reissujen avulla. Suurempi yhteinen

päämäärä voisi olla esimerkiksi vuoristovaellus Norjassa. Halusimme kuitenkin ottaa ryhmän mahdollisimman laajasti mukaan suunnitteluun, emmekä tästä syystä vielä tehneet tarkkoja suunnitelmia. Prosessiin liittyi olennaisesti suunnittelemiseen ja ideointiin tähtääviä tapaamisia kaupunkiympäristössä yhdessä kohderyhmän kanssa. Tämä ajatus vastasi hyvin KOTA ry:n usein käyttämää seikkailukasvatustoiminnan mallia.

Onnistuimme sopimaan TuNMKY:n kanssa mahdollisuuden käyttää heidän tilojaan ryhmän kanssa kokoontumisiin. Saimme luvan käyttää ensisijaisesti TuNMKY:n kerhotilaa ”Bunkkeria”, johon saisimme varata käyttövuoroja maksutta. Lisäksi meillä oli pääsy nuorisosihteerien työtilaan ”Loungeen”, jota saimme käyttää omaan työskentelyymme. Loungeessa on myös melko kattava kokoelma lajikirjoja seikkailulajien harrastamiseen, sekä kirjoja ryhmätoiminnan ohjauksesta ja NMKY:n toiminnasta. Lisäksi Lounge soveltuu hyvin pienemmille ryhmille kokoustamiseen. Pystyimmekin ryhmän kanssa hyödyntämään Loungea silloin, kun bunkkeri ei ollut käytettävissä. Seikkailuvarusteiden käytöstä sovimme pyytävämme luvan aina erikseen jokaiselle toimintakerralle. Varusteita Namikalta löytyy niin kiipeilyyn, melontaan kuin retkeilyynkin. Lisäksi varusteita on kattavasti myös majoittumiseen ja ruoanlaittoon ulkona.

Tässä vaiheessa opinnäytetyöprosessiin liittyvässä seminaarityöskentelyssä siirryttiin tietoperustaan hahmottamiseen ja siihen liittyvän kirjallisuuden keräämiseen. Kirjallisuuteen tutustuttuamme totesimme toimintaidean istuvan parhaiten sosiaalipedagogiseen viitekehykseen, erityisesti elämyspedagogiikkaan ja seikkailukasvatukseen. Lähdekirjallisuudessa keskityimme erityisesti sellaisiin teorioihin jotka liittyivät juuri oman opinnäytetyömme toiminta-ajatukseen. Lisäksi perehdyimme myös useisiin lajitekniisiin teoksiin, joiden uskoimme tukevan toiminnan varsinaista järjestämistä. Erityisesti keskityimme seikkailutoiminnan lajeista niihin lajeihin, joihin TuNMKY:llä jo lähtökohtaisesti oli hyvät välineet, eli melontaa, kiipeilyyn ja vaeltamiseen. Lisäksi toimintaa pohtiessamme huomasimme toimeksiantajan välineiden kattavan hyvin myös luolailun perustarvikkeet. Kirjallisuutta löytyi valtavasti, mutta suuri osa siitä ei kuitenkaan päätynyt valmiiseen opinnäytetyöhön asti. Tämän kirjallisuuden tunteminen teki kuitenkin myöhemmin

lajikirjallisuusvinkkien antamisen oppaassa sekä toiminnan yhteydessä paljon helpommaksi.

Tietoperustaan perehtyminen tässä vaiheessa muovasi myös huomattavasti kehittämistoimintaamme prosessin edetessä. Perehdyimme myös kehittämistoiminnan malleihin ja menetelmiin, joista konstruktivistinen malli vastasi parhaiten projektimme tarpeita ja toimi hyvänä pohjana oppaan työstämiseen. Tietoperusta ja kehittämismenetelmät antoivat hyvän käsityksen siitä, miten saisimme kerättyä toiminnasta riittävästi oppaan kirjoittamisen kannalta olennaista informaatiota. Erityisesti toimintamallien jatkuva kehittäminen ja hiominen oman reflektoinnin sekä ryhmältä saadun palautteen pohjalta muodostui tärkeäksi osaksi työskentelemme. Menetelmiin tutustuessamme meille valkeni myös se fakta, että saadaksemme toiminnasta juuri näille nuorille mielekästä emme mitenkään voineet tehdä tarkkoja suunnitelmia ilman nuorten osallistamista jo suunnitteluun. Sosiaalipedagoginen ote ryhmän toimintaa ohjaavana viitekehyksenä sopikin toimintaan täydellisesti. Tämä onneksi myös tuki lähtökohtaista ajatustamme sekä toimeksiantajan toivetta osallistaa nuoria mahdollisimman paljon. Jo ryhmän varsinaista toimintasuunnitelmaa tehdessä otimme ryhmän mukaan vastuuttaen ja osallistaen heitä mahdollisimman paljon.

Tämän jälkeen meillä alkoi olla kasassa jo riittävästi suunnitelmia ja materiaalia toiminnan varsinaiseen aloittamiseen. Enää puuttui vain ryhmä. Halusimme ryhmän koostuvan enimmäkseen Namikalaisista nuorista, mutta pidimme ryhmän avoimena myös muille. Ryhmän kooksi suunnittelimme vähintään kahdeksan ja enintään kaksitoista henkeä, sillä koimme tämän määrän olevan optimaalisin ryhmän ohjaamisen sekä oppaan toteuttamisen kannalta. Ryhdyimmekin rekrytoimaan ryhmää tulevaan toimintaan. Ryhmän haalimiseen hyödynsimme kaikkia sopivia verkostojamme. Näitä olivat koulutusryhmissä ja muussa toiminnassa mukana olevat namikalaiset nuoret, kentällä nuorisotyötä tekevät tuttumme, luokkatoverimme suuntaavista opinnoista, sekä tietysti perhe ja tutut. Suuri osa ryhmäläisistä saavutettiin niin sanotusti ”viidakkorummun” välityksellä, mutta osa rekrytoinnista tapahtui myös suoraan kohderyhmälle markkinoimalla.

5.2 Esivaihe ja työstövaihe - Työskentelyn aloittaminen kentällä

Kehittämistoiminnan toteutusvaiheen aloittaminen

Sosiaalipedagogiikkaan ja seikkailukasvatukseen kuuluu olennaisesti mahdollisimman kokonaisvaltainen ohjattavan ryhmän osallistaminen. Ennen varsinaiseen toimintaan siirtymistä halusimme kokoontua kohderyhmän edustajien kanssa ideoimaan toiminnan sisältöjä ja malleja. Koimme tällä tavoin voivamme tehdä paremmin nuorten tarpeita sekä omia tavoitteitamme vastaavan toimintasuunnitelman. Houkuttelimme tähän suunnittelukertaan nuoria, jotka olivat olleet jo jonkin verran kosketuksissa toimintaan ja osoittaneet kiinnostusta toimintaamme kohtaan. Tällä tavoin toivoimme voivamme säästää ryhmän lämmittelyyn ja aktivointiin kuluva ajassa ensimmäisellä tapaamiskerralla. Lisäksi tällä tavalla tietäisimme ryhmän olevan ainakin lähtökohtaisesti motivoitunutta. Paikalle saapui tuttuja sekä tuttujen tuttuja yhteensä seitsemän. Kävimme kokoon-tumisen alussa läpi seikkailuryhmän perustamisen syitä, kysyimme paikalla ol-joiden toiveita toiminnan suhteen ja ilmaisimme oman näkemyksemme siitä miten asiat tulisi käytännössä toteuttaa.

Seuraavaksi siirryimme ehdotuksiin, joita olimme valmistelleet neljä tätä tapaa-miskertaa varten. Ehdotimme kolmen tunnin tapaamisia kolme kertaa viikossa seitsemän viikon ajan, retkikuntamallia, kolmivaiheista työskentelyä ja viestintä-tapoja. Retkikuntamalli käsittäisi suuren tavoiteretken, johon valmistauduttaisiin seitsemän viikon ajanjaksolla keräten retkellä tarvittavaa tietotaitoa ja käytännön osaamista. Kolmivaiheisessa työskentelyssä jokainen yksittäinen retki muodos-tuisi kolmesta tapaamisesta, joista ensimmäisessä valmisteltaisiin retken idea, toisessa valmisteltaisiin suunnitelma ja kolmannessa itse retki toteutettaisiin. Viestintään ehdotimme ryhmän viestivän internetissä julkisesti Facebook-yhtei-sössä nimellä Retkiriitti, sekä Retkiriitti-blogilla.

Ryhmä ei hyväksynyt yhtäkään ehdotustamme sellaisenaan, vaan esitti lukuisia muutos- ja kehitysideoita. Hyvä niin. Kolme kerta viikossa kolmen tunnin ajan he-rätti vastustusta, sillä ryhmä koki sen liian kuormittavaksi. Moni paikalla olevista työskenteli tai opiskeli kesällä sekä käytti aikaansa myös muihin harrastuksiin.

Tämän vuoksi ryhmästä kumpusi ehdotus kokoontumisten sopimista erikseen ja niiden määrän suhteuttamista aina kyseisen retken lähtöideaan. Näin retkestä kiinnostuneiden kanssa voitaisiin sopia yhdessä mahdollisimman monelle sopivat tapaamisajankohdat ja suunnittelu saataisiin muutenkin joustavammaksi. Lisä-etuna tässä ehdotuksessa koettiin myös se, että toimintaan olisi helppo tulla mukaan myös kesken kaiken.

Retkikunta-mallia pidettiin hienona ajatuksena, mutta se vaati ryhmän mielestä aivan liikaa sitoutumista. Vastaehdotuksena esitettiin, että ryhmä voisi päättää toimintansa loppuleiriin TuNMKY:n leirisaarella Erakossa. Leirin sisältöön voisi kuulua toimintaa aiemmilta reissuilta sekä jokin loppuhuipennus. Lisäksi ryhmä ilmaisi kiinnostustaan ohjata toimintaa loppuleirillä itse toinen toisilleen. Lisäksi ilmaan heitettiin ajatus TuNMKY:n Vihuri-veneeseen lainaamisesta loppuleirin aikana, jolloin toimintaa voitaisiin toteuttaa laajemmalla alueella lähisaaristossa. Loppuleiri ei lopulta kuitenkaan valitettavasti toteutunutkaan. Tähän oli useita syitä. Toiminta muuttui kesän aikana huomattavasti, jonka lisäksi sekä harrastajilla ja vetäjillä loppukesä osoittautui arvioitua kiireisemmäksi. Ideaa ei kuitenkaan kuopattu lopullisesti vaan sovittiin, että se otetaan uudelleen käsiteltäväksi 2016 keväällä.

Kolmivaiheinen työskentely koettiin puolestaan liian suunnittelupainotteiseksi. Ryhmä koki, että ainakin joissakin reissuissa vain yksi suunnittelukerta riittäisi ja, kuten todettiin jo tapaamisten tiheydestä keskustellessa, tapaamisten määrää suhteessa yhteen reissuun voitaisiin arvioida reissukohtaisesti erikseen. Ryhmä ei myöskään kokenut olevansa riittävän pätevä ottamaan mallia vastaavaa vastuuta suunnittelusta. Näin jälkikäteen ajatellen kolmiosainen malli olisi paremmin tukenut ryhmän omaa ideointia, mutta olisi vaatinut erillistä perehdytystä malliin ja sen käyttöön. Näiden kokemusten pohjalta pyrimme ottamaan mallin käyttöön keväällä 2016.

Viestinnän suhteen ryhmä koki Facebook-sivujen sekä blogin olevan hankalia tehokkaaseen tiedonvälitykseen sekä sisäiseen viestintään aktiivisten osallistujien välillä. Tästä syystä ryhmä toivoikin suljettua ryhmää varsinaisille aktiivisille

jäsenille. Meillä oli tosin pelkona, että viestinnän ja tiedottamisen siirtäminen suljettuun ryhmään saattaisi vaikuttaa negatiivisesti ulkoiseen viestintään sekä erityisesti toiminnan markkinointiin. Tästä syystä päädyimme ryhmän kanssa kompromissiin, jossa ryhmän sisäinen viestintä hoidettiin suljetusti ryhmäläisille mielekkäillä viestintävälineillä, kuten Signal–viestinlähetysohjelmaa ja Facebookin Messengeriä. Ryhmän toiminnasta tiedottamisen päätimme kuitenkin pitää julkisena, jotta muutkin ryhmän toiminnasta kiinnostuneet voisivat seurata toimintaa. Suunnittelun keventämiseksi ehdotettiin Bunkkerissa kokoontumisen rinnalle Skypen ja vastaavien viestintävälineiden hyödyntämistä. Halusimme kuitenkin ryhmän kokoontuvan yhteen tapaamisten ajaksi erityisesti ryhmäytymisen edistämiseksi.

Suunnitelman konkretisointi

Ensimmäinen tapaaminen ryhmän kanssa ennen varsinaista toiminnan aloittamista selkeytti huomattavan paljon käsitystämme siitä, mitä toiminta voisi käytännössä olla. Tapaamisessa tutustuimme paljon paremmin ryhmän tarpeisiin sekä heidän erilaisiin elämäntilanteisiinsa. Kävimme läpi myös ryhmäläisten odotuksia toiminnalta. Alkutilanteen kartoitus ensimmäisessä tapaamisessa auttoi meitä vastaamaan paljon paremmin kohderyhmän tarpeisiin heille mielekkäällä tavalla. Tämä oli merkittävää, sillä se oli alusta asti sekä meidän että toimeksiantajan toive ja tavoite.

Jättämällä toiminnan rakenteen monin tavoin avoimeksi mahdollistimme paljon joustavamman toimintaympäristön, joka aktivoi nuoria paremmin vaikuttamaan varsinaisen toiminnan toteutumiseen. Näin saimme toiminnasta paljon paremmin nuoria osallistavaa ja samalla nuorilla oli enemmän tilaa oman roolin löytämiseen ryhmässä. Tämä mahdollisti nuorille asioiden syvällisemmän oivaltamisen sekä tuki paremmin nuorten kasvua. Sovimme heidän kanssaan esimerkiksi kaikki tapaamisten aikataulut, rakenteet ja sisällöt sovittavaksi erikseen toiminnan edetessä. Omana tehtävänäämme oli varmistaa, että kaikki suunnitelmat perustuisivat oppaan kehittämisen tarpeisiin, toimintaan arvioituihin resursseihin, ryhmäläisten ja toimeksiantajan toiveisiin sekä alustavasta suunnittelukerrasta saatuun aineistoon.

Toimintaa edeltävän suunnittelukerran ja ryhmän varsinaisen toiminnan aloituskerran väliin jäi aikaa kaksi viikkoa. Käytimme nämä kaksi viikkoa raamien hahmottelemiseen toiminnalle. Olimme alusta asti sitä mieltä, että toiminnan pitää olla mahdollisimman avointa. Halusimme, että kenen tahansa toiminnasta kiinnostuneen nuoren ja nuoren aikuisen olisi mahdollisimman helppoa tulla toimintaan mukaan missä vaiheessa tahansa. Oppaan tekemisen kannalta tärkein kohderyhmä oli Turun NMKY:n toiminnassa aikaisemminkin mukana olleet nuoret aikuiset, mutta otimme toimintaan mukaan myös muitakin saadaksemme useampia näkökulmia. Tämä oli lopulta loistava päätös, sillä toiminta houkuttelin jopa enemmän nuoria aikuisia NMKY:n ulkopuolelta. Suorittamiemme kyselyjen perusteella opas palvelee heitäkin hyvin ja antaa tiettyssä mielessä vielä enemmän heille, joilla ei ennalta ole tietämystä NMKY:n kanssa toimimisesta. Toiminta olisi alusta loppuun avointa kaikille kohderyhmään sopiville. Osallistumisen määrä ei olisi mitenkään rajoitettua, eikä mitään säännöllistä ryhmään sitoutumista edellytetä yhdeltäkään osallistujalta.

Halusimme varmistaa, että toiminta olisi mahdollisimman avointa mutta silti myös suunnitelmallista ja tavoitteellista. Tähän ratkaisuksi pidimme toiminnassa moduulimaisen rakenteen. Toiminta koostui useista toisistaan itsenäisistä moduuleista, joihin osallistuminen ei edellyttänyt aiempiin moduuleihin osallistumista tai niissä opetettuja erityistaitoja. Jokainen moduuli rakentui toiminnan ideoinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta, joihin osallistuminen olisi kaikissa vaiheissa avointa myös moduulien sisällä. Moduulit ideoisimme aina yhdessä nuorten ottaen ideoinnissa huomioon erityisesti osallistujien mielipiteet sekä toiminnan monipuolisuuden. Suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus moduulien kanssa työskentelyssä toteutuivat tarkoituksenmukaisena toiminnan monipuolisuutena, joka palvelu opasta paremmin kuin yksittäiseen toimintatyyppiin keskittyminen.

Toiminnan toteutusta ja ryhmän toimintaa arvioitaisiin jokaisen toteutuneen moduulin lopussa. Palautetta kerätään kaikilta toimintaan osallistuneilta, niin ohjaajilta kuin nuoriltakin. Tavoitteena oli pitää reflektointi alusta asti itsestään selvänä osana toimintaa. Arviointi toteutettaisiin niin, että jokaiselta moduulilta kerättäisiin vapaamuotoista palautetta kaikilta osallistujilta. Palautteessa nuoret sekä myös

ohjaajat arvioivat toiminnan tavoitteiden toteutumista ja mielekkyyttä, omia hyviä ja huonoja kokemuksia, sekä kehitysideoita. Palautteen pohjana toimi semi-strukturoitu haastattelurunko (liite 1). Dokumentoinnin ja suunnitelmallisuuden avuksi kaikista ideointi- ja suunnittelukerroista tehtiin kirjallinen kokousmuistio, josta kävi ilmi mistä oli keskusteltu ja mitä oli sovittu. Myös palautteet kirjattiin ylös toiminnan kehittämistä silmällä pitäen.

Halusimme toimintamme olevan myös näkyvää ulospäin, erityisesti uusien jäsenien houkuttelemiseksi. Tämän edistämiseksi toiminnan etenemisestä pyrittiin pitämään videoblogia säännöllisin väliajoin. Tavoitteena oli, että jokaisesta retkestä olisi kuvattu materiaalia blogia varten saatavilla olevilla välineillä. Toiminnasta tiedottamiseksi Retkiriitillä oli myös oma kaikille avoin Facebook-sivu, jolla tiedotimme kokoontumisista ja retkistä sekä jaoimme seikkailuihin liittyviä innostavia julkaisuja.

Toteutunut Retkiriitin toiminta

Retkiriitin ensimmäinen kerta, kuten suunnitteluryhmän kanssa sovittiin, oli toiminnallinen, valmiiksi suunniteltu useamman tunnin kokonaisuus. Tällä pyrimme havainnollistamaan tulevan toiminnan mahdollisuuksia käytännönläheisellä tavalla. Valitsimme ensimmäiseen kertaan toteutuspaikaksi Luolavuoren. Olimme jo pitkään olleet kiinnostuneita Luolavuoren ”pääluolasta” ja sen läheisyydessä olevista kiipeilyyn hyvin soveltuvista kallionseinämistä. Paikka on saapumisen kannalta ihanteellinen, sillä se ei ole kovinkaan kaukana Turun keskustasta, siellä on hyvät parkkipaikat ja bussilla pääsee suoraan paikalle. Lisäksi paikalla on mahdollista harrastaa helposti vierekkäin luolailua ja köysitoimintaa. Pelkojen kohtaaminen on laajasti tunnettu tapa adrenaliinin ja endorfiinin avulla euforiseen tilaan pääsemiseen ja meillä oli mahdollisuus altistaa osallistujat sekä klaustrofobialle, että akrofobialle. Kaikki tämä ilmaiseksi ja hyvin kulkuyhteyksin!

Ensimmäisellä kerralla oli hieman ripotellen meidän ohjaajien lisäksi kuusi osallistujaa. Toiminnallinen osuus alkoi 17:00 ja päättyi 20:00. Jaoimme paikallaolijat kahteen ryhmään, joista toinen meni Ramin johdolla tutkimaan luolaa ja toinen jäi

Valtteriin kanssa laskeutumaan köysien avulla kalliolta. Paikallaolijoista jokainen kävi luolassa ja kahta lukuun ottamatta kaikki laskeutuivat. Keskustelimme osallistujien kanssa Retkiriitin toiminta-ajatuksesta ja jatkosta ja sovimme seuraavan tapaamisen saman viikon sunnuntaille. Paikalle saapuneista kuudesta osallistujasta viisi jatkoi hyvin aktiivisesti toiminnassa mukana läpi kesän, ja ovat edelleen aktiivisia ryhmän jäseniä.

Toiminta jatkui suunnitelmaa vastaavana ja tiheydeltään vaihtelevana. Suunnittelukertojen runko muuttui nuoria osallistaen tasaiseen tahtiin osallistujien palautteen ja ohjaajien havainnoinnin perusteella. Myös palautteen keräämisen tapa ja siihen käytetty kysymyspatteristo muovautuivat toiminnan edetessä samoin perustein. Tämä uskoaksemme edisti kykyämme kerätä tietoa oppaaseen. Toimintakerroista kerättiin yleisesti reissujen toteuttamiseen hyvin soveltuvia käytäntöjä, sekä havaintoja ja kokemuksia tietyn tyyppisistä reissuista. Meillä ohjaajilla oli kaksi tavoitetta palautekierroksille, kerätä oppaan työstämiseen soveltuvaa tietoa, sekä auttaa osallistujia prosessoimaan ja refleктоimaan kokemuksiaan heitä hyödyttävällä tavalla. Päädyimme ryhmän kanssa toteuttamaan sellaista seikkailutoimintaa mihin meillä oli ryhmän sisällä riittävästi osaamista turvalliseen toteuttamiseen. Ulkopuolista asiantuntija-apua emme lopulta käyttäneet reissuilla lainkaan. Vaelluksilla hyödynsimme Ramin aiempaa kokemusta vaelluksilta, melonnassa, köysitoiminnassa ja kiipeilyssä hyödynsimme Valtteriin harrastus- ja ohjaamistaustaa ja luolailun parissa hyödynsimme sitä tietoa, jota oli saatavilla.

Toiminnan parissa aktiivisia osallistujia oli kymmenkunta joista paikalla oli hieman vaihtelevasti 2-7 osallistujaa. Lisäksi toiminnasta kiinnostuneita oli pitkin kesää ainakin kuusi, mutta mahdollisesti enemmän, jotka eivät aikataulullisista syistä pystyneet osallistumaan toimintaan. Aiemmin ryhmälle asettamamme tavoitteet osallistujien määrän suhteen, sekä toiveemme koostaa ryhmä lähinnä namikalaisista hieman vanhentuivat suunnitelman selkiytyessä. Ryhmäkoko vastasi jotta-kuinkin toiveitamme, mutta paikalla ei tosin ollut kertaakaan yli kahdeksaa osallistujaa, jonka olimme asettaneet minimitoiveeksi. Namikalaisia ryhmästä oli aktiivisten toimijoiden osalta suunnilleen kolmannes. Kaikista kiinnostuneista kuitenkin yli puolet olivat namikalaisia.

Retkiriitti kokoontui kesän 2015 aikana toukokuun alusta elokuun loppuun 14 kertaa, joista kymmenen oli joko osittain tai kokonaan toiminnallisia. Mukaan mahtui kaksi kaksipäiväistä vaellusta toinen meloen ja toinen kävellen sekä neljä kertaa köysitoimintaa ja kiipeilyä. Lisäksi ryhmä kävi kokeilemassa parkouria, järjesti ohjelmaa polttariseurueelle, kävi veneilemässä Merivartiokillan veneellä ja maustoi toiminnan ohessa ruokaansa villiyrteillä. Toimintaa oli varsinkin alkukesästä hyvin tiiviiseen tahtiin, sillä kesään mahtui heinäkuun mittainen tauko toiminnasta erinäisten aikataulullisten kiireiden vuoksi. Suuri osa ehdotetusta toiminnasta jäi toteuttamatta. Suunnittelemaan ryhmä kokoontui kaikkiaan kuusi kertaa.

Selkeä pääpaino toiminnassa oli köysitoiminnassa ja laskeutumisessa, mihin ryhmä näytti hurahtaneen. Erityisesti mallikkaasti ja turvallisesti laskeutuminen nähtiin oppimisen arvoisena taitona. Potentiaalisia paikkoja laskeutumiselle onkin paljon ja Namikan varusteet mahdollistavat usean laskeutujan samanaikaisen toiminnan. Muiden lajien osalta pyrittiin monipuolisuuteen, uusiin kokemuksiin ja mielenkiinnon tyydyttämiseen. Vaellukset olivat koko toiminnan ajan hyvin toivottuja. Toteutuneet vaellusreissut olivatkin mahtavia elämyksiä osallistuneille kaikine yllätyksineen. Namikan muussakin seikkailutoiminnassa korostuu hieman köysitoiminta ja sen ohella tietysti melonta leirisaaren suomien mahdollisuuksien ansiosta. Vaellusreissut ovat selkeästi harvinaisempia ja tässä mielessä Retkiriitin toiminta vastasi painotuksiltaan hyvin Namikalaista seikkailutoimintaa. Tämä oli hyvä, sillä saimme vastaavassa määrin tietoa oppaaseen Namikalla yleisistä lajeista ja niihin liittyvistä käytännöistä.

Oppaan työstäminen

Kehittämishankkeen tehtävä on alusta lähtien ollut oppaan tuottaminen. Oppaan, joka jatkossa helpottaisi seikkailutoiminnan järjestämistä TuNMKY:llä. Päätimme kirjoittaa oppaan kenttätyöskentelyn pohjalta. Eräs ajatus oli kokeilemalla yhdessä nuorten kanssa kehittää hyvä ryhmätoimintamalli ja kirjoittaa opas toimintamallin ympärille. Tämä ajatus oli kuitenkin ristiriitainen suhteessa siihen tosiasi-

aan, ettei toiminnan vetämiseen olisi ainakaan NMKY:n puolesta juurikaan työvoimaa. Tästä syystä päätimmekin tukea harrastajien itsenäistä toimintaa. Tähän tarkoitukseen sopivaa opasta ei voinut tehdä samaan kaavaan kuin muita ammatillisia menetelmäoppaita täysin erilaisten lukijoiden takia. Oppaan rakenne, kirjoitustapa ja sisältö ei näin ollen missään vaiheessa työskentelyä ollut meille itsestään selvää. Ryhmätoiminnan ammattilainen pohtii toimintaa suunnitellessaan varsin erilaisia kysymyksiä kuin ryhmien ohjaamista harrastava nuori. Tästä syystä meidän oli ryhmämme kanssa selvitettävä, mitkä olivat ne kysymykset jotka vaativat vastaamista. Tämä oli olennainen osa kehitystehtävän tarkentumista. Toiminnan edetessä kehittämistehtäväksi muotoutuivat kysymykset, jotka askarruttivat toimintaa suunnittelevia namikalaisia ja retkiriittiläisiä, ja niiden selvittyä niihin vastaaminen oppaan avulla. Mitkä olivat heidän kysymyksensä?

Oppaan työstäminen alkoi vasta myöhään syksyllä 2015 ja jatkui vielä vuoden 2016 puolelle. Meillä meni kesän päätyttyä Retkiriitin toiminnan jälkeen aikaa palautua kesän tapahtumista sekä orientoitua oppaan kanssa työskentelemiseen. Teimme oppaasta syksyn aikana kolme alustavaa versiota joihin haimme palautetta Retkiriitin jäseniltä, opinnäytetyöprosessia ohjaavalta opettajalta Outi Linnossuolta sekä toimeksiantajatahon työntekijöiltä Ilpo Lahdenkaupilta ja Mika Wallinilta. Outi muistutti jatkuvasti tiivistämään ja kohdentamaan sisältöä, mikä oli lopulta varsinkin oppaan kannalta loistava veto.

Olimme hahmotelleet sisällön käsittelevän Retkiriitin kokeilemia seikkailulajeja. Suunnittelimme oppaan sisältävän lajien yleiskuvauksia, rajallista määrää lajiteknistä tietoa ja ohjeita vastaavan toiminnan järjestämiseen NMKY:n varusteita lainaten. Pääpaino oli käytännön asioissa ja vuorovaikutuksessa jotka tapahtuivat nuorisosihteerien ja nuorten harrastajien välillä. NMKY:n vastuunkantamiseen liittyvät tietyt standardit suunnitelmiin ja erityisesti turvallisuudesta vastaamiseen oli tehtävä selkeiksi ja saavutettaviksi oppaan avulla. Nämä turvallisuuteen ja byrokratiaan liittyvät käytännöt eivät ole nuorille missään nimessä itsestään selviä ja saattavatkin olla suurin epävarmuustekijä seikkailureissua suunnitellessa.

Tasapainottelu NMKY:n käytäntöjen ja lajitekniisen tiedon välillä oli pitkään haastavaa, sillä halusimme pitää oppaan kompaktina ja helppolukuisena. Lopulta ymmärsimme ettei opas voisi toivomallamme sivumäärällä mitenkään vastata kuin murto-osaan siitä mitä vastaavat lajitekniset oppaat kattavat sivuillaan. Pohdittuamme asiaa keskenämme ja keskusteltuamme ryhmän kanssa luovuimme tästä osasta opasta kokonaan. Oppaan tarkoitushan on tukea namikalaisia hyödyntämään Namikan resursseja seikkailuharrastuksissaan, eikä opastaa heitä varsinaisissa lajiteknisissä kysymyksissä. Tähän tarpeeseen vastaavia kirjoja löytyy jo vaikka millä mitalla, myös Namikalta.

Oppaan kolmas versio oli jo hyvin päämäärätietoisesti supistettu ja kohdistettu vastaamaan löytämiimme kohderyhmän tarpeisiin sopivaksi. Aloimme olla jo melko varmoja siitä, että rakenne päätyisi lopulliseen tuotokseen ja päätimmekin kirjoittaa oppaan sisällöltään viimeistelyä vaille valmiiksi. Kiinnitimme erityistä huomiota tämän version arviointiin. Koko prosessin ajan olemme pyrkineet niin sanottuun kolmikanta-arviointiin. Tässä arviointiin osallistuu toimijoita Turun AMK:sta, toimeksiantajalta ja kohderyhmältä.

Kävimme keskustelemassa oppaasta Outin kanssa tammikuussa. Outi on koko prosessin ajan muistutellut tuotoksen ja tietoperustan kohdentamista ja supistamista, jotta opinnäytetyön verrattain pienellä työmäärällä voidaan kunnolla syventyä haluttuihin asioihin. Kolmannessa versiossa Outi uskoi meidän onnistuneen siinä hyvin. Rami keskusteli oppaasta Mikan ja Ilpon kanssa useaan otteeseen harjoittelunsa aikana. Mikan ja Ilpon osallistuminen oppaan arviointiin oli ehdottoman tärkeää, sillä oppaassa on runsaasti sisältöä joka liittyy suoraan heidän työhönsä ja heidän kanssaan toimimiseen. Heidän näkemyksensä on siis ratkaisevaa sen suhteen onko opas käyttökelpoinen vai ei. Kävimme opasta läpi myös aktiivisten Retkiriitin jäsenien kanssa navigaatiokoulutuksen yhteydessä tammi-kuun loppupuolella semistrukturoidun ryhmähaastattelun avulla. Retkiriittiläiset edustavat tällä hetkellä parhaiten sitä ryhmää joihin pyrimme oppaalla vaikuttamaan ja heidän kokemuksensa oppaan käyttöarvosta on tässä mielessä kaikista merkittävien. Palautetta antaneet jäsenet kokivat oppaan suoriutuvan tehtävässään hyvin.

Palaute oli kaikin puolin hyvää. Oppaasta oli karsittu epäolennaiset asiat pois ja se vastasi tehtävänsä kiitettävästi. Moni retkiriittiläinen uskoi kykynsä järjestää jatkossa toimintaa oppaan avulla ja eräs jäsen uskoi oppaan vähentävän nuorisosihteerien työtaakkaa prosessissa merkittävästi. Lisäksi Mikan ja Ilpon hyväksyttyä sisällön korrektiuden saatoimme olla tyytyväisiä tuotoksen sisältöön ja siirtä sen viimeistelyyn käyttöä varten.

5.3 Viimeistelyvaihe

Palautetta saatuaamme saimme vahvistuksen uskomukseemme, että opas olisi nyt lopullisessa muodossaan ja kaipaisi enää viimeistelyä. Oppaasta oli tässä vaiheessa jäljellä kieliasun ja oikeakielisyyden tarkistaminen, kirjallisuuslista hyvistä seikkailutoimintaa tukevista kirjoista, sekä kuvat ja valmiin tuotoksen visuaalinen ilme.

Valmiilla oppaalla pyrimme yhteneväisyyteen muiden Turun NMKY:n tuotosten ulkoasun kanssa. Pyysimme graafikko Tanja Amperia tekemään meille kansisivut, jotka vastaisivat NMKY:n nuorisosihteeri Wilma Suomisen 2014 opinnäytetyönä Turun NMKY:lle tekemää leiritoiminnan opasta. Päädyimme oppaan sisällön kanssa mukailemaan visuaalisen ilmeen kansilehtiä vastaaviksi. Näin saimme aikaiseksi huolitellun ja muun tuotannon kanssa yhtenevän visuaalisen ilmeen, joka ei kärsi meidän kirjoittajien visuaalisen muotoilun osaamisen puutteesta.

Valmis opas julkaistaan sekä tämän raportin liitteenä että omana tuotoksenaan Turun NMKY:n levityksessä. Näin se palvelee sekä alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan että raporttia täydentävänä osana Turun AMK:n kirjastossa. Raporttiin liitteeksi tuleva versio on oppaan ensimmäinen valmis versio, mutta Turun NMKY:n myöhemmin painetut versiot saattavat ja saavatkin vielä muuttua, jos se palvelee oppaan käyttötarkoitusta. Opasta tullaan jatkossa kehittämään niin, että se vastaa vielä paremmin Turun NMKY:n tarpeisiin. Jatkokehittelyä on visioitu siihen suuntaan, että oppaasta saatetaan tuottaa yleisempi versio. Tämä voisi

palvella NMKY:tä laajemmin koko Suomen, tai jopa maailman NMKY:n mittakavassa.

Myös Retkiriitti tulee jatkamaan toimintaansa. Se tulee palvelemaan edelleen tarkoituksenaan tukea Turun NMKY:n seikkailutoimintaa erityisesti seikkailutoiminnan fasilitaattorina. Retkiriitin toiminnalla on myös suuri merkitys oppaan jatkokehittelyyn, sillä oppaan käyttöä tullaan oletettavasti harrastamaan suurella osin Retkiriitin toimintana. Tämä mahdollistaa jatkossakin Retkiriitin hyödyntämisen oppaan käyttöarvioinnissa, kehitystarpeiden löytämisessä ja kehitysideoiden tuottamisessa. Opinnäytetyön päättymishetkellä Retkiriitillä oli n. 10 aktiivista jäsentä, ja suunnittelut tulevan kesän toimintaan olivat jo käynnissä. Lisäksi Retkiriitti sai Turun nuorisovaltuustolta 350€ tukea kesän toiminnan järjestämiseen. Retkiriitin toiminnasta tuli maininta Turun NMKY:n vuoden 2015 toimintakertomukseen.

6 SEIKKAILUOPAS

6.1 Tuotoksen kuvaus

Kehittämishankkeemme tuotos on seikkailutoiminnan järjestämisen opas. Tarkennettuna se on Turun NMKY:n jäsenille ja harrastajille suunnattu opas, joka helpottaa retkien suunnittelua ja käynnistämistä. Oppaan on tarkoitus edesauttaa Namikan seikkailuvaraston ja muiden puitteiden hyödyntämistä jäsenien omilla reissuilla. Tähän päästään tuomalla esiin selkeät pelisäännöt, joiden avulla reissut ja niiden suunnitelmat täyttävät Namikan turvallisuuskriteerit.

Oppaassa on erikseen tarkennettuja neuvoja erilaisiin Namikalla yleisiin seikkailulajeihin, kuten kiipeilyyn, vaeltamiseen ja melontaan. Yleisten ohjeiden lisäksi jokaiseen käsiteltyyn seikkailulajiin on mainittu asioita, joita on tärkeää ottaa huomioon suunnitelmaa tehdessä. Oppaan fokus on harrastajien ja työntekijöiden välisessä vuorovaikutuksessa ja siihen liittyvien yleisien käytäntöjen sopimisessa.

Opas on tehty yhteistyössä Turun NMKY:n työntekijöiden Ilpo Lahdenkaupin ja Mika Wallinin sekä seikkailuyhteisö Retkiriitin kanssa. Yhteistyö mahdollisti pelisääntöjen ja suuntaviivojen sopimisen käytännön kokeilujen avulla ja toi esiin tarpeita ja toiveita niin harrastajien, kuin työntekijöidenkin puolesta. Toiminnallinen osuus kehittämistyöstä sijoittui vuoden 2015 kesään ja oppaan tuottaminen seuraavaan syksyyn ja talveen. Oppaan toteuttamisesta vastasivat Valtteri Liimula ja Rami Hollméus.

Opas koostuu viidestä luvusta, johdannosta, suunnittelua helpottavista liitteistä ja listasta kirjavinkkejä. Oppaan viisi lukua ovat retken järjestäminen, vaellus, köysitoiminta ja kiipeily, melonta ja luolailu. Retken järjestäminen luku kattaa yleistietoja jotka pätevät kaikkiin lajityyppeihin ja niiden parissa reissujen järjestämiseen. Loput luvuista keskittyvät oman lajinsa erityispiirteisiin ja niiden huomioimiseen reissun suunnittelussa ja organisoimisessa. Jokaisessa luvussa on sekä yleisesti kattava kuvaus toiminnasta, sekä lyhyt selonteko siitä miten toimintaa

on toteutettu Namikalla. Selkeä pääpaino luvuilla on selkeän ja kattavan kirjallisen suunnitelman tekemisen tukemisessa. Lukujen tavoitteena on antaa jokaiselle toiminnan järjestämisestä kiinnostuneelle riittävä ymmärrys ja tieto siitä, mitä edellytyksiä Namikalla on reissun suhteen, miten ne saavutetaan ja miten Namikan voi vakuuttaa niiden täyttämisestä.

Oppaan lopussa on erään reissun esimerkkisuunnitelma ja järjestäjän muistilistana toimiva suunnitelmapohja. Esimerkkisuunnitelman tarkoitus on antaa lukijalle selkeä käsitys siitä, miltä valmis suunnitelma voi käytännössä näyttää. Se on seitsemän osainen ja kattaa allekkain merkittynä kaikki oleelliset tiedot tulevasta reissusta selkeästi kategorisoituna. Suunnitelmassa on lyhyt yleiskuvaus, osallistuvat ja järjestävät henkilöt ja heidän yhteystietonsa, vaiheittainen toteutussuunnitelma, reissun riskiarviointi, EA-suunnitelma arvioitujen riskitilanteiden varalle, arvioitu tarvittava erityisosaaminen ja miten se on saavutettu sekä varustelista. Suunnitelma antaa sen vastaanottavalle työntekijälle tiedon siitä ketkä osallistuvat reissulle, milloin ja missä reissu toteutuu, miten osallistujiin saa yhteyttä ja miten reissuun on valmistauduttu. Se toimii myös hyvänä asiakirjana silloin, kun jokin kolmas osapuoli arvioi toiminnan turvallisuutta. Esimerkkisuunnitelmaa seuraavassa suunnitelmapohjassa on käytännössä sama runko, jossa on lyhyesti kuvailtu mitä mihinkin osioon tulee tuoda ilmi.

Oppaassa on lyhyt sivun mittainen johdanto, jossa kuvaillaan oppaan käyttötarkoitusta ja –tapaa. Lisäksi siinä kuvaillaan lyhyesti oppaan kirjoittajat ja sen tuottamiseen osallistuneet toimijat. Oppaassa on myös lyhyt kirjalista vinkkinä tiedonhakuun. Oppaan tavoitteena on auttaa nuoret alkuun tiedonhaussa, ei tehdä sitä heidän puolestaan.

6.2 Lopputuloksen arviointi

Olemme keränneet oppaasta palautetta Namikan työntekijöiltä, ohjaavalta opettajaltamme ja Retkiriitin jäseniltä. Arviointimme perusteella Namikalaisilla on jo käytössään huomattava määrä osaamista reissujen järjestämisestä ja seikkailutoiminnasta, joten pyrimme vastaamaan oppaalla sellaisiin kysymyksiin, joihin

heille ei jo etukäteen ollut vastausta. Päädyimme tästä syystä korostamaan suunnitteluun ja organisointiin liittyviä käytäntöjä jotka ovat tärkeitä juuri NMKY:n kanssa toimiessa. Näitä asioita ei voi oppia missään muualla kuin Namikalla, mutta ne ovat suorastaan välttämättömiä siellä toimiessa. Koimme epäselvyyksien tällä alueella vaikuttavan huomattavasti namikalaisten kykyyn ryhtyä järjestämään toimintaa itsenäisesti.

Pyrimme vastaamaan lukijoiden tarpeisiin kompaktilla ja helppolukuisella tavalla. Lajitekniisen tiedon päätimme jättää pois, sillä se on universaalia ja on saatavissa myös muualta kuin meidän oppaastamme. Arvioitsijamme olivat tyytyväisiä lopputulokseen. Asiasisällön korrektiutta arvioivat Ilpo ja Mika. Heillä oli selkein käsitys siitä miten kuvailemiemme asioiden tulisi tapahtua ja heidän sanansa painoa tässä eniten. Outi tarkkaili määrittelemäämme kehittämistehtävään vastaamista. Hänen mielestään tekstin ja sisällön kohdentaminen oli onnistunut hyvin ja näin ollen opas vastasi kaikilta osiltaan hyvin määrittelemäämme tarkoitukseen. Retkiriitin jäsenet toimivat käyttäjäarvioijina ja antoivat näkemyksensä siitä, miten hyvin he kokivat oppaan vastaavan heidän tarpeisiinsa reissujen järjestäjinä. Palaute oli positiivista ja hyvin perusteltua. Sisältöön oltiin tyytyväisiä ja kaiken kaikkiaan oppaan koettiin antavan riittävä informaatio hyvän suunnitelman tekemiseen. Lisäksi oppaan uskottiin merkittävästi vähentävän Namikan työntekijöiden työtaakkaa reissujen järjestämisprosessissa.

Omasta mielestämme opas toimii hyvin. Keskittymällä täysin kehittämistehtävään opas vastaa juuri niihin kysymyksiin Namikalla reissuja järjestäessä, joihin ei aiemmin saanut vastausta muuten kuin kysymällä suoraan Namikan työntekijöiltä. Tällöinkin käytännöt saattoivat vaihdella työntekijäkohtaisesti, joten opas tuo toimintaan myös johdonmukaisuutta ja yleisiä käytäntöjä. Erityisesti pidämme siitä, että oppaan ei tarvinnut kuvailla laajaa ymmärrystä vaativia ryhmätoiminnan teorioita tai seikkailutoiminnan tekniikoita. Lukijat ovat näiden asioiden osalta hyvin vaihtelevalla tasolla, joten tällaisen tiedon kohdentaminen kaikille mielekkäällä tavalla olisi ollut joko hyvin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Korvasimme tämän oppaassa antamalla vinkkejä tiedonhakuun muualta. Tähän tarpeeseen vastaavaa tietoa on saatavissa paljon myös NMKY:n ohjaajakoulutuksissa ja sitä

voi tiedustella NMKY:n työntekijöiltä. Lisäksi Namikalta voi lainata tähän tarkoitukseen sopivaa materiaalia ja kirjallisuutta. Kokonaisuutena opas toimii hyvin ja perusteellisen käsityksen seikkailutoiminnan järjestämiseen liittyvistä käytännöistä NMKY:n kanssa toimiessa.

Opas tulee jatkossa toimimaan Retkiriittiläisten ja Namikalaisten tukena toimintaa järjestettäessä. Käytännössä painettuja kopioita tullaan jakamaan Retkiriitin jäsenille ja tuleville koulutusryhmille. Retkiriitissä voimme itse vastata oppaan käyttöön liittyviin kysymyksiin ja tukea ryhmäläisiä reissujen järjestämisessä. Koulutusryhmille olemme visioineet yhdessä Ilpo ja Mikan kanssa pitävämme ainakin yhden oppitunnin oppaasta ja sen käyttämisestä. Oppaan integroimista osaksi NMKY:n ohjaajakoulutusta pidetään hyvänä väylänä oppaan käyttöönottamiseksi.

7 POHDINTA

Lähdimme opinnäytetyössä liikkeelle tilanteesta, jossa pyrkimykset olivat selkeitä, mutta kehittymisen tarpeet ja keinot täysin hämärän peitossa. Prosessin edetessä emme ainoastaan löytäneet ratkaisua valmiiseen ongelmaan, vaan teimme töitä myös ongelman ja ratkaisutavan löytämiseksi. Retkiriitti, joka alunperin ajateltiin testiryhmäksi, muodostuikin työskentelyn edetessä merkittäväksi ja pysyväksi tekijäksi Turun NMKY:n seikkailutoiminnassa. Itse koemme Retkiriitin nousseen arvossaan varsinaisen kehittämistyön tuotoksemme yläpuolelle. Voidaan jopa sanoa tuoksen, eli oppaan, muodostuneen Retkiriitin toiminnan tuloksena. Tästä emme kuitenkaan voi haalia kaikkea kunniaa itsellemme, sillä se millaiseksi Retkiriitti on tämän vuoden aikana muodostunut ei ole missään nimessä ollut vain meistä kiinni. Me laitoimme Retkiriitin alulle, mutta sen toiminta ja aikaansaannokset ovat tuon ryhmän ja yhteisön yhteisen panoksen tulos.

Tuottamamme opas pohjautuu Retkiriitin toimintaan ja sen havaitsemiin kehittymisen tarpeisiin. Tarve, johon se vastaa, on yhtäläillä läsnä Retkiriitin jäsenillä ja toimijoilla kuin muillakin Namikan aktiiveilla jotka ovat kiinnostuneita seikkailutoiminnan järjestämisestä. Se vastaa hyvin siihen pyrkimykseen, jonka määrittelimme yhdessä toimeksiantajan kanssa kehittämisprosessin alkuvaiheessa. Yhdistettynä Retkiriitin toimintaan tämä toivottu vaikutus, erityisesti toiminnan mahdollisuuksien lisääminen, on varsin merkittävä. Kaikkiaan voitaneen todeta, että olemme olleet hyvin tyytyväisiä siihen, mitä olemme saaneet tähän mennessä aikaan, mutta vielä tyytyväisempiä olemme siihen mitä uskomme toiminnasta jatkossa seuraavan.

Toiminnan alussa meillä ei ollut selkeää kuvaa siitä, mikä annettavaa nimenomaan sosionomilla erityisosaamisineen olisi seikkailulle. Meillä oli kokemusta seikkailutoiminnasta, jonka lisäksi meille oli muodostunut jo jonkinlainen käsitys sosionomikoulutuksen erityisosaamisista. Tietoperustaa rakentaessa ja lähdekirjallisuuteen tutustuesssa nousi kuitenkin koko ajan enemmän esille se, että sosionomin vahvuudet ovat erityisesti toiminnan kasvatuksellisuuden ja tavoitteellisuuden

den varmistamisessa sekä ryhmän suunnitelmallisessa ohjaamisessa. Kuka tahansa pystyy järjestämään seikkailutoimintaa, mutta seikkailukasvatus vaatii ohjaajalta jo sellaista erityisosaamista, jota muun muassa sosionomikoulutus sisältää. Koimme saaneemme koulutuksesta hyvät valmiudet erityisesti toiminnan pedagogiseen puoleen.

Kehittämisosprosessin aikana Retkiriitti ja sen toiminta kasvoi paljon merkittävämmäksi kuin olimme alunperin ajatelleet. Se luotiin aluksi sillä ajatuksella, että meillä olisi käytettävissämme ryhmä jonka kanssa kokeilla seikkailutoimintaa ja jolta voisimme saada tarvittaessa vinkkejä ja palautetta oppaan tekemiseen. Ennen kaikkea ryhmä luotiin oman seikkailuntarpeemme tyydyttämiseen. Retkiriitti syntyi siis varsinaisen prosessin sivutuotteena. Tarkastellessamme sen toimintaa näin jälkikäteen olemme todenneet, että jo Retkiriitin perustaminen ja kehittäminen itsessään olisi ollut enemmän kuin riittävä opinnäytetyön aihe. Tietyssä mielessä Retkiriitin perustaminen ja sen jatkuvuuden varmistaminen oli melkein isompi saavutus kuin itse opas. Joka tapauksessa Retkiriitin kymmenestä aktiivisesta seikkailuun hurahtaneesta nuoresta oli todella paljon apua oppaan toteutuksessa. Tältä osin tavoite siis täyttyi ja samalla saavutimme jotain muutakin merkittävää.

Olemme onnistuneet vuoden 2015 aikana vakiinnuttamaan Retkiriitille jonkinlaisen aseman osana Turun NMKY:n toimintaa. Virallinen osa namikan toimintaa se ei vielä ole, vaikka siitä olikin jo maininta yhdistyksen 2015 toimintakertomuksessa. Jatkossa Retkiriitin tuleekin päättää, haluaako se lähentyä tiiviimmäksi osaksi Turun NMKY:tä, esimerkiksi osana kerhotoimintaa. Toisena vaihtoehtona on, että Retkiriitti eriytyy enemmän omaksi toiminnakseen ja rekisteröityy tulevaisuudessa mahdollisesti omaksi yhdistyksekseen. Toiminnan rahoituksen kannalta molemmissa vaihtoehdoissa on puolensa. Osana Turun NMKY:tä se saisi rahoituksensa suoraan yhdistykseltä sen perustoimintana jonka lisäksi varusteiden lainaaminen olisi helpompaa. Toisaalta rahoituksen hakeminen muualta olisi paljon helpompaa itsenäisenä yhdistyksenä. Joka tapauksessa Retkiriitillä on tällä hetkellä hyvä määrä aktiivisia jäseniä, suunnitelma vuodelle 2016 sekä rahoitus sen toteuttamiseen. Vuoden päästä ryhmä seikkailijoinen on varmasti jo

riittävän kokenut ja toimintaan sitoutunut jotta he osaavat tehdä parhaaksi katso-
mansa valinnan Retkiriitin tulevaisuudesta.

Seuraavaksi opas lähtee painoon, käyttöön ja Retkiriitin avulla myös kenttätes-
taukseen. Opas tulee toivon mukaan jatkossa kehittymään ja tarpeen mukaan
rönsyilemään uusia tuotoksia erilaisten tarpeiden syntyessä. Selvää on, että
olemme matkalla kohti uusia, hyviä ja yksinkertaisia käytäntöjä yhdistyksen jäse-
nien ja harrastajien itsenäisesti toteuttamaan seikkailutoimintaan. Toivomme tä-
män kehityssuunnan olevan pitkä ja tuottoisa prosessi, jonka vaikutus kantaa rei-
lusti myös Turun alueen ulkopuolelle laajemmin yhdistysten toimintaan.

LÄHTEET

- Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi – Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Niemistö, R. 2002. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 5. uud. painos. Helsinki. Palmenia-kustannus.
- Turun NMKY. Viitattu 13.10.2015 klo 12:20. www.tunmky.fi.
- World alliance of YMCA's. Viitattu 24.10.2015 klo 13:00. www.ymca.int
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto.
- Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Viitattu 16.4.2016 klo 14:20. www.sosiaalipedagogiikka.fi.
- Outward Bound Finland ry. Viitattu 16.4.2016 klo 14:21. www.outwardbound.fi.
- Telemäki, M. kirjassa Lehtonen, T. 1998. Elämän seikkailu. Jyväskylä. Atena kustannus Oy.
- Hämäläinen, J; Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki. WSOY.
- Seikkailukasvatusverkosto, jota hallinnoi Suomen nuorisokeskusyhdistys ry. Viitattu 16.4.2016 klo 14:25. www.seikkailukasvatus.fi.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön - opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun Ammattikorkeakoulu.
- Kivelä, V; Lempinen, K. 2009. Arki hallintaan, nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turenki. KOTA - Lasten ja nuorten hyvinvointi ry.
- Keskinen, K. 2015. Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi. Turku. Kustannustalo Aavas Oy.

Runko palautteen keräämiseen

Miten hyvin toteutus vastasi suunnitelmaa?

Miten mielekkääksi koit toiminnan?

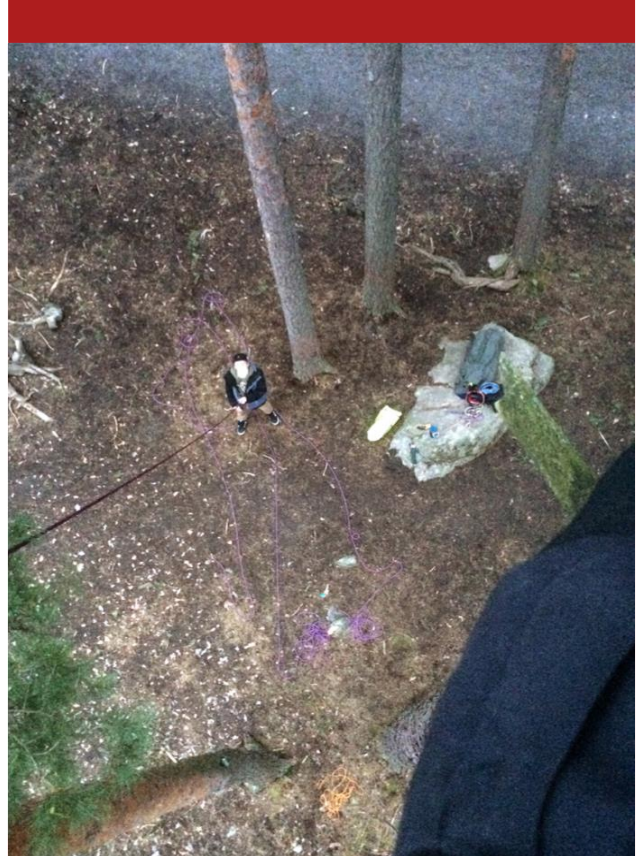
Kerro lyhyesti mitä teit ja miten onnistuit siinä.

Vapaa sana.

SEIKKAILUOPAS

**Opas seikkailutoiminnan
turvalliseen järjestämiseen
Turun NMKY:n nuorille**

SISÄLTÖ

JOHDANTO	2
RETKEN JÄRJESTÄMINEN	4
VAELLUS	8
KÖYSITOIMINTA JA KIIPEILY	10
MELONTA	13
LUOLAILU	15
ESIMERKKISUUNNITELMA	19
KIRJALLISUUS- JA TIEDONHAKUVINKKEJÄ	23

Turun Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys—Kristliga Föreningen för Unga Men i Åbo ry

Rami Hollmérus & Valtteri Liimula, sosionomi AMK, opinnäytetyö, kevät 2016

Kansi: Tanja Amper

Kuvat: Retkiriitin kuva-arkisto

JOHDANTO

Harvoinpa mitään tapahtuu itsestään. Reissujakaan ilman vetäjää saati osallistujia. Namika on siinä mielessä kätevä yhdistys, että sieltä tuntuu löytyvän kumpaakin sorttia. Hyvä ajatus ei siinä mielessä ole koskaan kaukana toteutumisesta. Tekee sitä sitten mieli mennä kalaan tai kallioille niin aina löytynee joku joka osaa homman sekä muita mukaan haluavia. Tämän lisäksi Namikalta löytyy kaikenlaista kamaa reissujen varalle odottelemassa käyttäjiä. Ja sitten ne Namikalaiset. Iso kasa nuoria ihmisiä joilla on vuosia käytännön kokemusta ryhmätoiminnasta ja sen järjestämisestä. Ihan kaikkea ei tarvitse jättää työntekijöiden tehtäväksi kun meistäkin on vaikka mihin. Tämän oppaan tarkoitus on tukea meitä Turun namikalaisia näiden reissujen toteuttamisessa, sekä sopia pelisäännöt nuorisosihteerien kanssa meidän omien reissujen järjestämisestä.

Me kirjoittajat, Valtteri Liimula ja Rami Hollmérus, olemme Sosionomi -opiskelijoita ja tämä opas on osa opinnäytetyötämme. Olemme molemmat kiinnostuneita seikkailutoiminnasta ja sen järjestämisestä. Saimme idean oppaaseen havaittuamme kuinka paljon namikalla on kaikenlaisia seikkailuvälineitä hyvin vähäisellä käytöllä. Kesällä 2015 kokeilimme RetkiRiitti ryhmän kanssa oman toiminnan järjestämistä Namikan puitteissa. Tämän käytännön kokemuksen, vuosien namikalaisuuden ja avittavan kirjaviisauden avulla kirjoittelimme tämän oppaan jotta vastaavia reissuja olisi jatkossa helpompi järjestää. Ilpo Lahdenkauppi ja Mika Wallin ovat olleet oppaan työstämisen ja toiminnan järjestämisen tukena koko prosessin ajan. Heidän kanssa pyrimme sopimaan selkeitä pelisääntöjä kaikille namikalaisille jotka ovat seikkailemisesta kiinnostuneita. Ilpon

ja Mikan lisäksi oppaan arvioinnissa on ollut suuri apu ohjaavasta opettajastamme Outi Linnossuosta, sekä RetkiRiitti ryhmän jäsenistä. Pyrimme pitämään oppaan melko tiiviinä ja vastaamme erityisesti kysymykseen, miten asiat luonnistuvat Namikan puitteissa. Oppaassa on kirjavinkkejä niille, jotka haluavat lukea tarkemmin erilaisista seikkailutoiminnoista ja niiden tekniikoista. Namikan Loungesta löytyy tähän liittyen paljon hyviä teoksia.

Lukijoille tiedoksi:

Opasta ei tarvitse lukea kokonaan jos on jo selkeä ajatus minkälaista reissua ollaan järjestämässä. Ensimmäisessä luvussa käsitellään yleiset asiat ja muissa luvuissa käydään läpi lajien erityisvaatimuksia. Käy läpi itseäsi kiinnostavat kohdat, tee riittävät valmistelut ja ota sitten yhteyttä nuorisosihteereihin. Tässä mielessä opasta voi säilytellä ihan muistilistana reissun järjestämiseen.

Antoisia retkiä!

RETKEN JÄRJESTÄMINEN

Kaikki lähtee liikkeelle ideasta. Esimerkiksi "olisipa hienoa meloa yön pimeydessä Harvan ympäri". Jos satuit ajattelemaan ääneen ja ympäröivät ihmiset nyökkäilevät innokkaasti on reissu jo viittä vaille valmis! Ketkä tulevat mukaan, koska lähdetään ja osaako joku meloa? Jos joku tietää melonnasta tarpeeksi voi suunnitelman kehittää jo tässä vaiheessa ennen johtajan tai vastaavan työntekijän kanssa juttulemistä. Muussa tapauksessa kannattaa heti alkuun ottaa asia puheeksi ja sopia mitä edellytyksiä retken toteuttaminen vaatii.

Kaikkia riskejä ei voida täysin torjua, ja siksi johtajan tulee tehdä ryhmälle ajoissa selväksi mitä riskejä toimintaan liittyy, jotta osallistujat voivat itse päättää niiden ottamisesta.

RETKEN SUUNNITTELU

Mitä varten ylipäättään suunnitellaan? Toisinaan seikkailutoimintaa harrastellaan suunnittelemattakin eikä aina käy edes hullusti. Suunnitelman tarkoitus on auttaa tiedostamaan ja varautumaan siihen, mikä voi mennä pieleen. Suunnitelmassa hahmotellaan myös, mitä kaikkea reissun täydellinen onnistuminen vaatii. Hyvin sujuneen matkan jälkeen on hyvä tietää palataanko takaisin vai leiriydytäänkö ja leiriytyminen on huomattavasti mukavampaa jos siihen on varauduttu kunnolla. Toinen syy suunnitteluun liittyy vastuuseen ja sen kantamiseen. Retken johtajaan luotetaan epävarmuuden ja hädän hetkellä. Jos retki kuuluu Namikan toimintaan ja/tai siinä hyödynnetään Namikan varusteita johtajaan luottaa osallistujien lisäksi myös Turun NMKY. Ison järjestön luottamuksen tulee kysyttäessä perustua johonkin konkreettiseen. Tämän vuoksi reissusta ja sen johtajasta tarvitaan tarpeeksi tietoa luottamuksen perusteiksi ja kätevintä on ottaa tämäkin huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Hyvää suunnitelmaa lukiessa selviää ketkä ovat menossa, minne, miten, milloin, kuka heistä vastaa, millaisia riskejä he ottavat ja miten niihin sekä retkeen ylipäänsä on varauduttu. Osana suunnitelmaa on hyvä olla varustelista, suunnitelma siitä mitä syödään, tietoa ensiapuvalmiudesta sekä tarvittaessa lupamaanomistajalta. Jos reissu tapahtuu leirin yhteydessä, kuten esimerkiksi yömelonta Harvan ympäri nuokkarilla, saattaa suullinen suunnitelma riittää leirin johtajalle. Nyrkkisääntönä, kirjallinen suunnitelma on kuitenkin aina paras vaihtoehto. Suunnittelua helpottaa oppaan lopusta löytyvä suunnitelmarunko. Paremman käsityksen valmiista suunnitelmasta voi saada tutkimalla esimerkiksi suunnitelmaa.

RYHMÄN MUODOSTAMINEN JA YLLÄPITÄMINEN

Yksittäisen reissun yhteydessä ryhmän muodostamiseen ei välttämättä tarvitse kiinnittää suurta huomiota. Kunhan kaikilla on riittävät perusedellytykset lähtöön niin sillä selvä. Niille, joita kuitenkin kiinnostaa toistuva seikkailu, alkaa myös seikkailemaan lähtevän ryhmän ylläpitäminen olla merkittävä asia. Seikkailuryhmään voi suhtautua hyvin samalla tavalla kuin isosena ripariryhmään. Ryhmän dynamiikkaan voi vaikuttaa samoilla tai vastaavilla leikeillä ja harjoitteilla. Ilpo ja Mika mielellään neuvovat ryhmien ohjaamiseen ja ylläpitämiseen liittyvissä asioissa ja jakavat tähän liittyvää materiaalia.

RETKEN JÄLKEEN

Retken lopettaminen mallikkaasti on lähes yhtä tärkeää kuin sen hyvä alustaminenkin. Välitöntä vaaraa sekavasta lopetuksesta harvoin ilmenee, mutta retken johtajaa harmittaa jos huomaa vasta porukan lähdettyä ettei vielä ehditty sopimaan trangioiden pesemisestä tai varusteiden tarkistamisesta ja palauttamisesta. Lopettamisen yhteydessä on tärkeää myös kerrata yhdessä läpi palautetta retkestä. Miten meni omasta mielestä, onnistuttiinko siinä mitä suunniteltiin, kokeillaanko joskus toistekin ja muut vastaavat kysymykset ja vastaukset antavat kaikille osallistujille tärkeää tietoa tulevia reissuja varten. Loppupalautteesta saattaa kummuta esiin myös seuraavan reissun käynnistävä idea tai ihan uskomaton havainto joka muuttaa olennaisesti kaikkien toimintaa. Hyvin lopetetusta reissusta jää mieleen vieläkin parempi muisto.

Vinkki:

Namikaattori julkaisee mielellään reissukertomuksia

VAELLUS

Vaellukset ovat pitkiä. Oli sitten kyseessä patikointi, pyöräily tai melonta, asiaan kuuluu olennaisesti matkan taittaminen omin voimin läpi maiden ja mantujen. Vaelluksen ja retkeilyn erottaa näkökulma-ajattelu. Vaellukselle mennään matkan vuoksi ja retkelle määränpään. Ainakin noin yleisesti ottaen. Luontoa voi ihailla yhdestä paikkaa teltailemalla, tai monesta paikkaa vaeltamalla.

Vaeltaa voi vaikka miten: jalan, suksilla, luistimilla, pyörällä, kajakilla, kanootilla tai vaikka rullalaudalla. Namikalta löytyy suksia ja hiihtosaappaita sekä melontakalustoa, joita on mahdollista saada lainaan. Muiden kulkuvälineiden kanssa tarvinnee katsoa muualle.

Turun Namika järjestää pääsiäisvaelluksen hiihtovaelluksena aina kahden vuoden välein, ja näistä reissuista puhutaan aina pitkään. Muuten Namikalla vaellaan melko satunnaisesti. Kokeneita konkareita löytyy kourallinen joita voi yrittää houkutella matkan johtajiksi. Hyvällä idealla sen ei pitäisi olla kovinkaan vaikeaa.

VAELTAMINEN – SUUNNITELMAAN

Vaeltaessa ollaan usein kaukana asutuksesta ja avusta, mikä tulee ottaa jo suunnittelussa huomioon. Erämaassa selviytyminen ei ole mikään itsestäänselvyys ja huonosti valmistautuneelle voi kehkeytyä vakavia vaaratilanteita jo muutamien tunnin matkalla. Tästä syystä suunnitelma tulee tehdä huolella vaikka oltaisiinkin menossa vain hieman patikoimaan ja telttailemaan.

Samat perusasiat käydään läpi kuin retkeilyssäkin. Ensin käydään läpi retken idean toteutettavuutta NMKY:n työntekijän kanssa. Suunnitelmaan kirjataan samaan tapaan osallistujien tiedot, vaelluksen kohde ja ajankohta. Alaikäisiltä on saatava kirjallinen vanhempien suostumus ennen lähtöä. Lisäksi tulee suunnitella ja kuvailla kuljettava reitti huolellisesti sekä varautua kaikkiin mahdollisiin hankaluuksiin. Hyvin kuvailtu reitti toimii apuna pelastajille jos ryhmästänne ei kuulu sovittuun aikaan mennessä ja teitä lähdetään etsimään. Muonavarojen kanssa täytyy olla poikkeuksellisen perusteellinen ja tarkka. Ruokaa ja juomaa tulee varata suunnitellusti jokaiselle päivälle ja tietysti hieman ylimääräistä mukaan jos matkan kulku hidastuu. Ensiapuvalmiudenkin tulee olla tavallista parempi, sillä isossakin hädässä avun saapuminen kestää kauan. Kaiken kaikkiaan tarkkuutta vaaditaan enemmän kuin yleensä, sillä virheisiin on vaikeaa vaikuttaa enää paikan päällä.

KÖYSITOIMINTA JA KIIPEILY

Kiipeilyssä harvoin kilpaillaan muita vastaan, vaan pyritään löytämään juuri itselle sopivia haasteita. Oman tason ylittäminen on mahtava fiilis joka tuppaa helposti myös addiktoimaan. Aina löytyy jokin vielä vaikeampi reitti kiivettäväksi.

Köysillä voidaan eliminoida iso osa riskeistä kun ollaan kiipeämässä ylöspäin ja niiden avulla voi rakentaa haastavia ratoja. Erilaiset kiipeilytyylit vaativat erilaisia varmistustekniikoita ja niiden suhteen kannattaa tietää todella hyvin mitä on tekemässä. Namikalla pääset kiipeilyssä hyvään alkuun leiri- ja seikkailutoiminnassa. Kiipeilypalatsista voi muiden namikalaisten kanssa lähteä hakemaan kiipeilykokemusta. Teknistä osaamista ja varustetietoa saa hyvin osallistumalla lasten kiipeilykerhon ohjaamiseen ja leireillä voi aktiivisesti osallistua korikiipeilyyn sekä kiipeilypisteen turvalliseen virittämiseen. Tämä toimii hyvänä pohjana lähteä opettelemaan omaehtoisesti lisää esimerkiksi paikallisen kiipeilyseuran kanssa.

Kiipeillessä on tärkeää kertoa ryhmälle toimintaan liittyvistä riskeistä. Kiipeillessä voi kaikesta valmistautumisesta huolimatta käydä todella huonosti, eikä ole reilua antaa kenenkään olettaa muuta.

NÄIN NAMIKALLA

Namikalla on merkittävä vastuu toiminnastasi jos käytät siihen Namikalta lainattuja varusteita tai harrastelet Namikan toiminnan yhteydessä. Namikan tapaan tämä vastuu on varmistaa, että osaamistasosi on riittävä ja että olet varautunut riittävällä huolella toiminnan riskeihin. Kiipeilyvarusteiden lainaamisen kannalta on välttämätöntä, että olet ollut riittävän paljon Namikan kiipeilytoiminnassa mukana jotta sinuun ja osaamistasoosi voidaan luottaa.

Samoin kuin muussakin toiminnassa, myös kiipeillessä ollaan ensin osallistujia, sitten apuohjaajia ja lopulta vastuuohjaajia ja johtajia. Aktiivisella osallistumisella ja omalla mielenkiinnolla pääsee pitkälle. Kiipeilyohjaajana toimimisesta kiinnostuneiden kannattaa hankkia käytännön kokemuksen lisäksi kiipeilyliiton virallisia koulutuksia. Nämä antavat hyvää pohjaa oman harrastuksen kehittymiselle ja mahdollistavat kiipeilytoiminnan parissa työskentelemisen.

Namikalta löytyy hieman jatkoja, jotka riittävät lyhyisiin sporttireitteihin, sekä jääraudat ja jääkiipeilyhakut. Muuta kiipeilykamaa löytyykin melko runsaasti pois lukien tossut. Esimerkiksi yläköysipisteitä pystyy rakentamaan namikan kamoilla muutamankin ja puuhun kiipeäminen onnistuu hyvin.

KIIPEILY- JA KÖYSITOIMINTA – SUUNNITELMAAN

Erityisesti kiipeily- ja köysitoiminnan osalta tulee suunnitelmiin kirjata perustietojen lisäksi miten turvallisuudesta vastataan ja kuka siitä on päävastuussa. Jos turvallisuudesta vastataan itse, tulee oman osaamisen riittävyys perustella hyvin. Esimerkiksi valmiiksi pultatulla reitillä kiipeily vastaa turvallisuudeltaan melko hyvin sisäkiipeilyä ja ankkurointitekniikat ovat kohtalaisen helppoja ja luotettavia. Tällaiseen toimintaan voi saada riittävästi osaamista jo Namikan toiminnan kautta.

MELONTA

Harvassa melotaan kohtalaisen paljon ja kalustoakin on melkoisesti. Kajakeilla voi kuitenkin tehdä muutakin kuin kiertää Harvaa ja Erakkoa. Osaamisen karttuessa melottavaa matkaa voi pidentää useita päiviä kestäviksi vaelluksiksi ja jos kaluston kuljettaminen onnistuu, voi melontaa mennä harrastelemaan kaikenlaisiin jokiin ja järviinkin.

Melontaa ei ainakaan kaikilta osa-alueiltaan voi kutsua extreme lajiksi, mutta siitä huolimatta sääolosuhteet ja vesi elementtinä aiheuttaa toimintaan jatkuvan vaaran. Melomaan lähtiessä ei siksi riitäkään vain melontalaitteen liikuttamiseen vaadittava osaaminen, aivan kuten vaeltamaan jos ei osaa kuin kävellä. Jokaisen ryhmäläisen ei tarvitse osata kaikkea, mutta suhteessa muuhun ryhmään on kokeneita melojia oltava riittävästi. Sopiva lukumäärä riippuu täysin olosuhteista ja kokemuksesta.

Reissun ohjaajilta ja järjestäjiltä siis ymmärrettävästi vaaditaan melko paljon kokemusta. Kaikista olosuhteista selviytymistä ei voida edellyttää keneltäkään, vaan erilaisiin tilanteisiin on ennemminkin tarvetta varautua ja valmistautua. Myrskyn yllättäessä ohjaajan ei kuulukaan jatkaa sankarillisesti melontaa haamaan loppuun asti ryhmänsä kanssa, vaan ohjata heidät ajoissa myrskyn alta rantaan turvaan.

Samoin kuin kiipeilyssä, myös melonnassa ryhmän tulisi tietää mitä riskejä reissulta odotetaan ja miten niihin on varauduttu. Kenenkään ei pitäisi joutua ottamaan riskejä tietämättään.

MELONTA - SUUNNITELMAAN

Melontareissun suunnittelussa pitäisi pystyä tiedostamaan riskit ja varautua siihen, että ne toteutuvat. Mitä jos joku kaatuu? Entä jos kaikki kaatuvat? Lisäksi varusteille on rajatusti tilaa, niiden pitäisi pysyä kuivina ja paikallaan eivätkä ne saisi myöskään häiritä melontaa. Muistakaa siis miettiä etukäteen miten vaellukselle vaadittavat varusteet saadaan kätevästi mukaan vesitse. Melonnassakin tulee nimittää joku joka vastaa turvallisuudesta. Hänen tulisi tehdä reissusta kirjallinen turvallisuussuunnitelma, jossa on kuvailtu reissuun sisältyviä riskejä, miten niihin on varauduttu ja miten niitä pyritään välttämään.

LUOLAILU

Luolailussa keskitytään luolien etsimiseen, tutkimiseen sekä erityisesti niissä vierailuun. Jo aivan Turun keskustasta löytyy mielenkiintoisia kohteita, Luolavuoren luola näistä merkittävimpana, jossa voi ryömiä kymmeniä metrejä kiven sisään läpi onkaloiden ja tilavampien holvien. Suomen luolaseura ry on suomalainen luolailuharrastajien yhdistys jonka sivuilta löytää helposti perustietoja luolailusta ja sen turvallisuudesta. Retkipaikka ja Luolamiehen blogi ovat hyviä lähteitä luolien löytämiseen ja useat lähteet kertovat minkälaisia erityisvarusteita kannattaa ottaa mukaan. Suomen luolat ovat pääasiassa pieniä eikä niissä tarvitse pelätä tulvia tai oikein eksymistäkään.

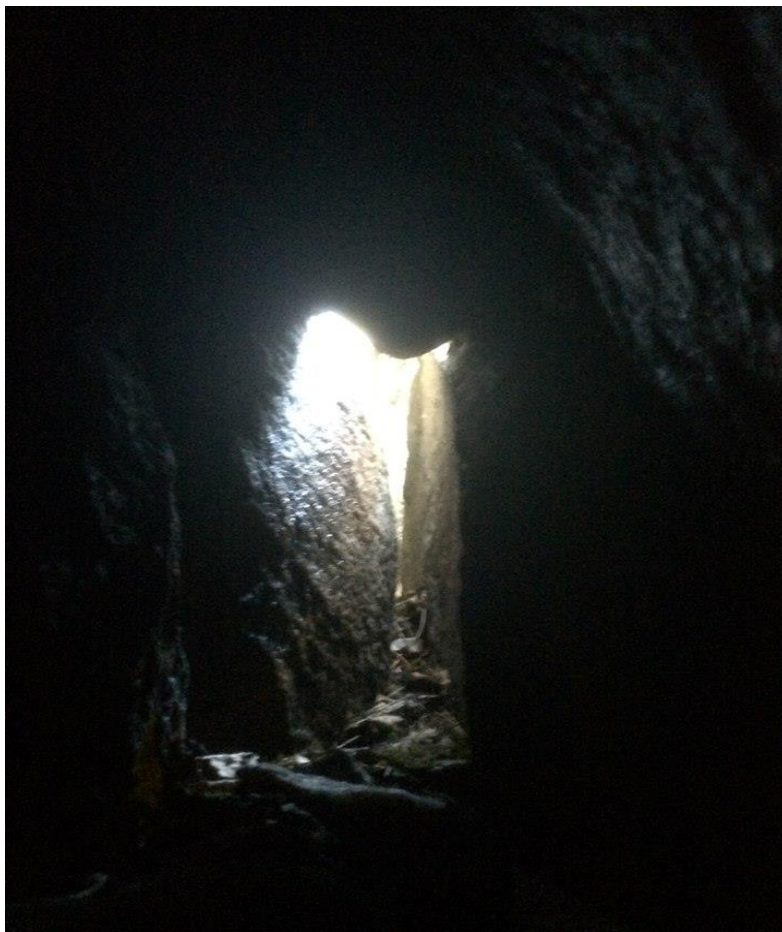
Luolaretket voivat olla hyvinkin kevyitä kokonaisuuksia. Välttämättömiä varusteita ovat yleensä vain sopivat vaatteet ja riittävät valonlähteet, yleensä myös kypärä. Namikalta löytyy kypäriä, kavereita ja varmaan jokunen valaisinkin luolailijan tarpeisiin. Luolat ovat hyviä päiväretkien kohteita ja niiden tutkimisen yhteyteen onkin mukavaa liittää kaikenlaista oheistoimintaa, esimerkiksi hortailua tai trangiaan tutustumista.

Yleinen turvallisuussääntö on jättää ainakin yksi kaveri luolan ulkopuolelle valvomaan kaiken varalta. Kuten kaikilla retkillä, tulee luolailussakin ilmoittaa jollekin tutulle minne on menossa ja mihin aikaan tulee takaisin. Ensiapulaukku kannattaa myös ottaa varmuuden vuoksi mukaan. Luolissa on kuitenkin pimeää ja paljon kovia ja teräviä pintoja, joten pienet haavat tai ruhjeet eivät ole harvinaisia.

LUOLAILU – SUUNNITELMAAN

Luolailussa on omanlaisensa riskit. Luolat ovat ahtaita, likaisia, usein märkiä ja täynnä kovia teräviä kulmia. Osallistujien olisi hyvä tietää tämä jo etukäteen, jotta osaavat valita kestävät vaatteet joiden likaantuminen ei haittaa. Kypärä ja taskulamppu puolestaan ovat pakollisia, mutta muuten luolailu ei vaadi erityisempiä varusteita. Turvallisuuden kannalta luolailussa on erityisen tärkeää, että ulkopuolella olisi aina joku varmistamassa, että tulet luolasta ulos. Luolaan ei myöskään ikinä kannata mennä yksin.

SUUNNITELMAN TEKEMINEN

Hyvää suunnitelmaa lukiessa selviää ketkä ovat menossa, minne, miten, milloin, kuka heistä on vastuussa, millaisia riskejä he ottavat ja miten niihin sekä retkeen ylipäänsä on varauduttu. Osana suunnitelmaa on hyvä olla varustelista, suunnitelma siitä mitä syödään, tietoa ensiapuvalmiudesta sekä tarvittaessa lupa maanomistajalta. Jos reissu tapahtuu leirin yhteydessä, kuten esimerkiksi yömelonta Harvan ympäri nuokkarilla, saattaa suullinen suunnitelma riittää leirin johtajalle. Nyrkkisääntönä kirjallinen suunnitelma on kuitenkin aina paras vaihtoehto.

SUUNNITELMAPOHJA

Osa 1. Lyhyt kuvaus reissusta

- mitä tehdään
- reissun tavoite

Osa 2. Henkilöt ja yhteystiedot

- ohjaajat ja heidän osaamistasonsa
- osallistujat
- alaikäisten luvat

Osa 3. Toteutussuunnitelma

- aika, paikka ja mahdollinen reitti
- tarvittavat varusteet, mistä ne saadaan ja ketkä hakevat ne
- muonitus suunnitelma yksityiskohtaisesti
- miten pidemmät siirtymiset järjestetään
- mahdolliset luvat ja miten ne hankitaan
- tavaroiden palauttaminen ja varustehuolto
- palautteen kerääminen ja dokumentointi

Osa 4. Riskiarviointi

- lista kaikesta, mikä voi mennä pieleen tai aiheuttaa vaaratilanteen
- miten näihin varaudutaan

Osa 5. EA suunnitelma

- mukaan otettavat ensiapuvarusteet ja mihin ne riittää
- ohjaajien ja osallistujien EA -osaaminen
- hätänumero ja miten siihen saadaan yhteyttä
- osoite, johon ambulanssi tarvittaessa voidaan ohjata

Osa 6. Reissulla tarvittava erityisosaaminen

- osallistujien minimitaso
- ohjaajilta vaadittava erityisosaaminen, mahdolliset pätevyudet
- mahdollinen suunnitelma erityisosaamisen järjestämiseksi

Osa 7. Varustelista

- lista kaikista mukaan otettavista varusteista
- mitä jokainen järjestää itse
- mitä lainataan, mistä ja miten ne merkitään

ESIMERKKISUUNNITELMA

Suunnitelma Namikan nuorisosihteerien hyväksyttäväksi

Osa 1. Lyhyt yleiskuvaus:

Ryhmä tutustuu Luolavuoren pääluolaan. Mukana henkilöitä kahden ohjaajan lisäksi 2-6. Tarkoitus on tutkia luolaa ja viettää siellä aikaa.

Osa 2. Henkilöt ja yhteystiedot

Ohjaajat:

- Rami Hollméus (Puhelinnumero)
- Valtteri Liimula (Puhelinnumero)

Osallistujat 2-6

- Jo vahvistettuja osallistujia
- Alaikäisiltä pyydetty vanhempien lupa osallistua seikkailutoimintaan

Osa 3. Toteutussuunnitelma

- Ohjaajat hakee tarvittavat varusteet NMKY:ltä hyvissä ajoin ennen koontumista.
- Ryhmä kokoontuu Luolavuoren tenniskentän parkkipaikalla klo 11:00
- Käydään yhdessä läpi varusteet ja miten toimitaan luolassa.
- Mennään luolan suulle ja jaetaan varusteita
- Sovitaan kulkujärjestyksestä
- Ainakin alkujännityksen ajan vähintään yksi luolan ulkopuolella hädän varalta
- Fiilistellään ja puuhastellaan
- Keitetään teet ja pelataan lautapelejä tms.
- Käydään fiilis- ja palautekierros
- Lopetellaan, tarkistetaan ja pakataan varusteet, poistutaan

Osa 4. Riskiarviointi

- Luolan lähestyminen on kivistä ja jyrkkää rinnettä
  - Kuljetaan varovasti
- Luolassa on lepakoita ja ötököitä
  - Ilmoitetaan ryhmälle ja vältetään panikointia
- Luolaan jumiin?
  - Autetaan rauhallisesti. Ei kiirettä eikä hätää. Jos tarpeen soitetaan apua.
- Luola on ahdas ja kivet teräviä
  - Jokaisella kypärä
  - Varoitetaan ennen luolaan menemistä
  - Liikutaan hitaasti ja varovaisesti
- Paniikkikohtaus
  - Ennaltaehkäistään välttämällä painostamista
  - Autetaan pois tilanteesta ja pyritään rauhoittamaan

Osa 5. EA-suunnitelma

- Mukana normaalisti varusteltu ensiapulaukku. Riittävä haavojen ja ruhjeiden hoitamiseen
- Molemmilla ohjaajilla EA1
- Käytössä on auto, jolla päästään tarvittaessa päivystykseen.
- Hätänumero on kaikkien tiedossa, käytössä on useita kännyköitä
- Ensivaste ohjataan tenniskentän parkkipaikalle ja opastetaan sieltä luolalle. Osoite on Luolavuorentie 37

Osa 6. Tarvittava erityisosaaminen

- Ohjaajan tulee tutustua luolaan etukäteen, jotta tietää miten ohjata ryhmää ja missä voidaan kokoontua luolan sisällä.
  - Luola on kummallekin ohjaajalle tuttu
- Ensiaputaito
  - Ohjaajat päteviä

Osa 7. Varustelista

- Kypärä jokaiselle osallistujalle
- Kalliolla ryömimiseen soveltuvat ja siltä suojaavat kestävät vaatteet (paljon kulumaa ja likaa)
  - Jokainen huolehtii itse
- Otsa-/taskulamppu jokaiselle osallistujalle. Ohjaajilla otsa- ja taskulamppu sekä varavalaisin (kuten kännykkä).
- Kuljetuslaatikko lampuille
- Kaksi trangiaa
- Mukit teen juomista varten
- Teetä (pussitee)
- Keksejä
- EA-laukku. Haavoihin ja puremiin (lepakot ja sellaiset

KIRJALLISUUS- JA TIEDONHAKUVINKKEJÄ

Selviytyjän opas. John Wiseman, 2014.

Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi. Kimmo Keskinen, 2015.

Suomen luolat. Salakirjat, 2015.

Selviydy luonnossa. Jormanainen Jukka & Gustafsson Veikka, 2015.

Retkeilijän opas. Jouni Laaksonen, 2013.

Retkipaikka kirja ja blogi.

Viettelevät villiyrtit. Jouni Toivanen, 2013.

Huom!

Loungen kirjahyllyssä on paljon seikkailutoiminnan kirjallisuutta, jota saa mennä lueskelemaan ja kysymällä lainaan.

